

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER
UITGAVE VAN HET INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

7^E JAARGANG

WOENSDAG 6 SEPTEMBER 1922

No. 349

INHOUD

	Blz.
DE SPOORWEG-TEKORTEN I door <i>H. J. van Braambeek</i>	772
Nederlandsch-Indische Forensen II door <i>Prof. Mr. Ant. van Gijn</i>	773
De Nederlandsche Akkerbouw, vóór, gedurende en na den Oorlog II door <i>S. W. de Clercq</i>	775
De Nationale Bank van Oostenrijk door <i>Dr. Karl Mautner</i>	778
Londensche Correspondentie	781
AANTEKENINGEN:	
De koers van den Indischen Gulden	781
De Staatsschuld der Vereenigde Staten	782
MAANDCIJFERS:	
Handelsbeweging over de maand Juli 1922	783
Productie der Kolenmijnen	784
STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN	784—790
Geldkoersen.	Effectenbeurzen.
Wisselkoersen.	Goederenhandel.
Bankstaten.	Verkeerswezen.

INSTITUUT

VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

Algemeen Secretaris: *Mr. G. W. J. Bruins.*Assistent-Redacteur voor het weekblad: *D. J. Wansink.*Secretariaat: *Pieter de Hoogweg 122, Rotterdam.*Aangeteekende stukken: *Bijkantoor Ruige Plaatweg 37.*Telefoon Nr. 3000. Postchèque- en girorekening
Rotterdam No. 8408.

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p. in Nederland f 20,—. Buitenland en Koloniën f 25,— per jaar. Losse nummers 50 cents.

Leden en donateurs van het Instituut ontvangen het weekblad gratis.

De verdere publicaties van het Instituut uitgaande ontvangen de abonné's, leden en donateurs kosteloos, voor zoover daaromtrent niet anders wordt beslist.

Advertenties f 0,50 per regel. Plaatsing bij abonnement volgens tarief. Administratie van abonnementen en advertenties: *Nijgh & van Ditmar's Uitgevers-Maatschappij, Rotterdam, Amsterdam, 's-Gravenhage.*

5 SEPTEMBER 1922.

In verband met de maandswisseling was de geldmarkt deze berichtswEEK iets minder ruim. De prolongatierente bleef weliswaar onveranderd op 2½ pCt., maar particulier disconto was niet onaanzienlijk vaster. Reeds in het begin der week was niet onder 2¾ te plaatsen en later waren de kleine bedragen, die aangeboden werden slechts bij één adres en alleen tot 3 pCt. onder te brengen.

De vermindering van f 3,9 miljoen, die de post binnenlandsche wissels op den weekstaat van De Nederlandsche Bank te zien geeft, laat zich bijna geheel

verklaren uit de afnemng van het bedrag der rechtstreeks bij de Bank geplaatste schatkistpromessen, hetwelk van f 34 miljoen tot f 30 miljoen terugliep. Het rentelooz voorschot aan het Rijk daalde van 1,5 op 13,2 miljoen. De discontoeeringen van particulieren bleven nagenoeg op dezelfde hoogte, zooals blijkt uit de cijfers voor Bijbank en Agentschappen. Daarentegen liepen de beleeningen, blijkbaar in verband met de maandswisseling, met f 25 miljoen op, — een vermeerdering, die bijna geheel voor rekening komt van de hoofdbank en zoowel de goederenbeleeningen als de effectenbeleeningen betreft. De laatste stegen met f 15,9 miljoen; de eerste met f 9,1 miljoen.

De post diverse rekeningen op de actiefzijde der balans daalde met f 2,2 miljoen; vermoedelijk heeft de Bank dus ook in de afgelopen week weder voor een klein bedrag aan dollars afgegeven.

De post papier op het buitenland in disconto bleef vrijwel onveranderd.

De biljettencirculatie nam met f 24,5 miljoen toe. Daar de rekening-courant saldi tegelijkertijd slechts met f 7,9 miljoen verminderden, liep het beschikbaar metaalsaldo van f 415,3 miljoen tot f 411,8 miljoen terug.

De wisselmarkt bleef nog zeer onzeker, ook nadat bekend werd dat, onder een anderen vorm, aan Duitschland ten slotte toch een moratorium was toegestaan en de dreigende uiteenvalling der entente was afgewend geworden. Aanvankelijk deed dit bericht en marken en francs niet onaanzienlijk stijgen, zoodat voor marken weder 21½ betaald werd; later was het aanbod echter weder overwegend en liepen de koersen terug.

Op de termijnmarkt waren marken op levering weder zeer sterk aangeboden en kwam de marge tegen contante marken op 1 en 1½ cent. Daarentegen werd het agio voor bankpapier opnieuw grooter. Door het algemeen gebrek aan betalingsmiddelen in Duitschland; vooral van M. 1000 biljetten, was het nog moeilijker om de vraag naar reisgeld etc. te voldoen, zoodat gisteren tot 7 en 8 cent agio betaald werd voor roode duizendjes. De merkwaardige voorkeur voor roode biljetten blijft onveranderd bestaan en uit zich door een hogere waardering van 3 à 4 cent boven groen en klein papier.

LONDEN, 2 SEPTEMBER 1922.

Gedurende de afgelopen week had de geldmarkt een onregelmatig verloop. In verband met de maandswisseling en de storting van aanzienlijke bedragen aan belastingen heerschte op Woensdag en Donderdag een aanmerkelijke schaarschte, met gevolg, dat het grootste gedeelte van de op Woensdag vervallende opnamen bij de Bank of England weder hernieuwd moest worden, terwijl den volgenden dag een verder bedrag voor een week à $3\frac{1}{2}$ pCt. werd opgenomen. Daggeldkoersen varieerden op genoemde dagen tusschen $1\frac{1}{2}$ en 3 pCt. en noteeren thans $1\frac{1}{2}$ —2 pCt.

Aan de discontomarkt was de stemming dienovereenkomstig vaster, hoewel de omzetten gering waren. 2-, 3- en 4-mndis. bankaccepten doen thans $2\frac{7}{16}$ — $\frac{1}{2}$ pCt. en 6-mndis. idem $2\frac{1}{2}$ — $\frac{9}{16}$ pCt.

DE SPOORWEG-TEKORTEN.

I.

De heer H. J. van Braambeek schrijft ons:

In „Economisch-Statistische Berichten” van 16 Augustus 1922 is de voorzitter van den Raad van Commissarissen Jhr. van Kretschmar van Veen aangevangen met het geven eener uiteenzetting van den toestand, waarin de Spoorwegen zijn geraakt.¹⁾ Natuurlijk wordt daarbij als uitgangspunt genomen de brief, dien de Raad aan den Minister van Waterstaat zond en waarin wordt omschreven, dat het noodzakelijk is om voornamelijk op de personeeluitgaven te bezuinigen.

En waarom?

Omdat dit de grootste post is van de exploitatiekosten. Deze post beloopt zoowat $\frac{2}{3}$ deel van deze uitgaven, wanneer men namelijk de vaste lasten, als huur, rente, afschrijvingen buiten beschouwing laat.

Van het personeel zal het dus grootendeels moeten komen. Hierop volgt de mededeeling, dat door de dienst- en rusttijdenregeling het aantal menschen in dienst bij de Ned. Spoorwegen zoo geweldig is toegenomen en bovendien dat de loonen zeer hoog zijn. In het Oosten van den Bommelerwaard, in Oostelijk Noord-Brabant, in Hilversum zijn die loonen veel lager dan aan 't spoor en dan heeft men nog bij de spoorwegen „recht op premie-vrij pensioen, kosteloze geneeskundige behandeling, ziekte-uitkering, dienstkleeding, vrij-vervoer voor zich en zijn gezin en noodigheden voor de huishouding, zeer beperkten arbeidstijd, recht op verlof.”

In de eerste plaats zullen wij ons veroorloven tegen deze poging en deze methode om den toestand van het spoorwegpersoneel rooskleurig te schilderen een en ander aan te voeren.

Want onmiskenbaar komen hier de pogingen, die langzamerhand tot methode zijn geworden, aan den dag om de loonen van het spoorwegpersoneel geheel af te meten naar die van arbeiders in de vrije bedrijven. En dan bij voorkeur in heel ongunstige streken in heel ongunstige tijden en in heel ongunstige bedrijven. Wanneer dan nog enkel voor het spoorwegpersoneel worden opgesomd de voordeelen, die zij boven de vrije arbeiders genieten, is niets gemakkelijker dan een zeer frisch en blij schilderij te geven van de weelde, waarin het spoorwegpersoneel zich baadt.

Doch reeds de wijze, waarop de huidige loonregeling, die pas van 1 Januari 1921 dateert tot stand is gekomen, zal den lezer hebben moeten waarborgen dat het met die weelde toch niet zóó de spuigaten uitloopt, als de schrijver wil doen gelooven. Zooals Jhr. van Kretschmar zelf schrijft, brengt de Loonraad

advies uit en uit de samenstelling van dezen Loonraad kan men toch dadelijk zien, dat daarin alle waarborgen aanwezig zijn om geen eenzijdige adviezen uit te brengen.

Welnu de Loonraad heeft voorgesteld een salarisregeling in te voeren, die nog iets verder gaat dan die, welke thans nog van kracht is. De Loonraad adviseerde om de nu voor het Werkplaatspersoneel ingevoerde verslechtering *niet* aan te brengen. En waar niet aan te nemen is, dat de vertegenwoordigers der Directie niet alles zullen hebben aangevoerd, wat aan voor de Maatschappij ongunstige invloeden geldt, moet er toch nog wel iets staan tegenover de rede-neering, die de schrijver wil doen ingang vinden.

En daar staat inderdaad ook wel iets heel voor-naams tegenover.

De omstandigheden voor arbeiders in vrije bedrijven en die, welke in overheidsdienst zijn, zijn absoluut niet met elkaar te vergelijken. De overheid wil steeds over haar personeel kunnen beschikken en zij heeft daarom door den wetgever aan dit personeel het stakingsrecht doen ontnemen, d.w.z. dat zij dit personeel niet toestaat langs den weg van het machtsvraagstuk het loon zich te veroveren, dat economisch mogelijk is. Zeer nadrukkelijk heeft de overheid voor dit personeel weggelaten de wisselende beïnvloeding van de arbeidsvoorwaarden door middel van het machts-apparaat, dat het zich in andere bedrijven in den Vakbond heeft gevormd. In de vrije bedrijven stijgen en dalen deze arbeidsvoorwaarden al naarmate dit apparaat met meer of minder succes kan worden aangewend, hetgeen — wij stemmen zulks direct toe — voor een groot deel afhangt van de conjunctuur.

Inplaats van dezen wisselvalligen grondslag voor de belooning van het spoorwegpersoneel (en het overheidspersoneel) heeft men de meer stabiele ethische basis hier nuttiger gedacht. Weliswaar heeft dit personeel lange jaren daarvan absoluut niet het minste profijt getrokken en heeft het arbeidsvoorwaarden gehad, die met het woord erbarmelijk behoorlijk geteekend zijn, maar sedert 1 Januari 1921 is dan toch een loonregeling ingevoerd, die over het algemeen ook bij het personeel zelve eenige waardeering wist te verwerven. Zij kwam tot stand na zeer nauwkeurige bestudeering van en vergelijking met de loonen en andere arbeidsvoorwaarden, die voor het overige overheidspersoneel golden, o.i. de eenige groepen van personeel, die voor vergelijking in aanmerking konden komen, zoo daarbij nog behoorlijk rekening werd gehouden met de ongunstige omstandigheden, die bovendien nog gelden. De poging, die de heer van Kretschmar op het voetspoor van den Raad van Commissarissen onderneemt, nl. om het spoorwegpersoneel te vergelijken met de arbeiders in de vrije bedrijven, gaat om deze reden reeds totaal mank en is voor het spoorwegpersoneel uiterst onbillijk en temeer nu de schrijver zulks doet op een oogenblik van algemeene diepgaande malaise, nu voor een oogenblik het onbelemmerde vakvereenigings-apparaat gering effect kan sorteren door de economische wanorde, waarin de wereld rondrijft.

Niemand zal toch kunnen verdedigen, dat de maatstaf, die sedert 1903 is aangelegd door de spoorwegen, wat betreft de arbeidsvoorwaarden, slechts toepassing mag vinden, als deze in het nadeel van het personeel is.

Het beroep op andere groepen van arbeiders en dan uit de vrije bedrijven moeten wij dan ook deswege geheel verwerpen. Wanneer dan nog een zoo scheeve vergelijking wordt gemaakt als hier, waarbij de voordeelen, die het spoorwegpersoneel geniet boven de andere arbeiders wél, de nadeelen niet worden genoemd, dan zal elk onbevooroordeelde daaraan iedere waarde moeten ontzeggen. Immers wordt in de opgestelde vergelijking geheel weggelaten de kwestie der zeer ongeregelde diensten, die een groot deel van het spoorwegpersoneel moet leveren: nachtdiensten, vroege diensten, late diensten, Zondagsdiensten die op

¹⁾ [Wij vestigen tevens de aandacht op de gedachtenwisseling tusschen de heeren Mr. H. C. Dresselhuys en H. J. van Braambeek in de N. R. Ct. van 18 en 24 Augustus 11. Avondbl. — Red.]

een groot aantal stations over een tijdruimte van 14 en soms tot 16 uur zich uitstrekken. De kans op overplaatsing naar allerminst begerde oorden; de verplichting om de aangewezen dienstwoning te betrekken, hoe ongelegen deze ook is gebouwd; het moeten verrichten van zijn arbeid aan de hand van legio wetten, besluiten, reglementen, dienstorders, voorschriften, circulaires, met tal van bazen, chefs en superieuren, die nagaan of ergens ook tegen een dezer bepalingen wordt gezondigd, dat alles zijn toch ook invloeden, die op de debetbladzijde van het grootboek dienden te worden ingeschreven.

De heer van Kretschmar gaat nu om zijn schilderij sprekende kleuren te verleen ons nog eens vertellen, dat door de regeling der dienst- en rusttijden het personeel is toegenomen, in twee jaar tijds met 8200 man. Maar men moet toch gevoelen, dat dit aantal alleen waarde kan hebben als men tegelijk beoordeelt de *regeling* der dienst- en rusttijden, zooals deze thans is. Kan de toename bijv. niet het gevolg hiervan zijn, dat deze regeling vóór 1920 zeer slecht was?

Over deze regeling zelf schrijft de heer van Kretschmar geen woord.

Maar toch is het wel gewenscht, dat de lezer eenig begrip ervan heeft, hoe de „zeer beperkte diensttijd“ van een paar groepen van personeel, bijv. het locomotiefpersoneel en het treinpersoneel, er thans uit ziet. In twee achtereenvolgende weken mag vier maal (voor het locomotiefpersoneel) of tweemaal (voor het treinpersoneel) een diensttijd tot 14 uur worden gevorderd, als er lange ritten worden gevorderd. De overige diensttijden mogen niet langer dan 12 uur zijn.

Totaal in twee weken mag het loc. personeel 108, het treinpersoneel 114 uur dienst doen. Rusttijden op de standplaats genoten van minstens $\frac{1}{2}$ uur tusschen 9 uur v.m. en 9 n.m. tellen niet als dienst mee.

En dan kan de Minister van Waterstaat nog ontheffingen verleen voor deze diensttijd-begrenzing en verleent hij ontheffing, zoodat ze nog worden verlengd.

Voor andere groepen van personeel is deze regeling op enkele groepen na volstrekt niet gunstiger.

Moeten nu deze bepalingen nog worden verruimd — wat de schrijver klaarblijkelijk beoogt — dan ware langs eenvoudiger weg hetzelfde te bereiken door de regeling der dienst- en rusttijden in te trekken.

Het portret, dat de heer v. K. dan ook heeft doen opnemen, komt ons voor, deze twee gebreken te hebben: het is geheel geflatteerd en bovendien bij verkeerd licht genomen.

Na hiermede het personeel in het raam zijner arbeidsvoorwaarden te hebben gezet, zullen wij ons veroorloven ook nog een en ander aan te voeren tegenover de verdere beschouwingen van den heer Van Kretschmar, welke autoritaire beteekenis daaraan overigens zal moeten worden toegekend.

H. J. v. BRAAMBEEK.

NEDERLANDSCH-INDISCHE FORENSEN.

II.

In het dan volgende betoog van den Schr. wordt de zaak gaandeweg over een anderen boeg gegooid. Eerst wordt gezegd, dat de bovenbedoelde vraag, nl. of Nederland wel de geheele inkomstenbelasting over uit Indië afkomstige inkomensdeelen mag behouden tot dusverre niet ernstig onder het oog is gezien. Dit feit wordt hieraan toegeschreven, dat men tot dusverre zich alleen met de staatsrechtelijke verhouding tusschen Indië en Nederland op financieel gebied heeft bezig gehouden en de niet minder belangrijke economische betrekking heeft verwaarloosd (ik voor mij heb dien indruk van de geschriften van Van den Berg, v. d. Kemp, v. Deventer e.a. nu juist niet). „Dit is te verwonderen“, zegt de Schr., „waar over de financiële verhouding tusschen rijk en gemeenten en de verdeling van de belasting tusschen gemeenten onderling in Nederland reeds sedert jaren zooveel te doen is“. (In één adem worden hier twee, m.i. geheel

verschillende zaken genoemd: de financiële verhouding tusschen het rijk en de gemeenten heeft inderdaad iets gemeen met de financiële verhouding tusschen het rijk eenerzijds en Nederlandsch-Indië, West-Indië of Curaçao anderzijds; maar de verdeling van de belasting tusschen de gemeenten onderling staat op een geheel ander plan, zoude, indien met iets, slechts te vergelijken zijn met de verdeling der inkomstenbelasting tusschen de drie koloniën onderling, gesteld daarover waren ooit moeilijkheden te denken.)

En nu is de schrijver toegekomen aan zijn vraag; die zuiver op het terrein van het forensendom ligt: *welk deel van de belastingen* (Inkomstenbelasting, Vermogensbelasting en Verdedigingsbelasting) over het in Indië verworven inkomen *aan het woonland en welk deel aan het werkland* toekomt?

Gelijk bekend is, worden in Nederland zij, die in de eene gemeente werken en in de andere gemeente wonen, in beide gemeenten in de inkomstenbelasting aangeslagen en wel in beide voor $\frac{2}{3}$ van den aanslag van een vol jaar. Mr. Treub noemt dit een ruwe oplossing van de moeilijke kwestie. Het moet erkend worden, al moet er bijgevoegd worden, dat de ruwe solutie genomen is, wijl alle fijnere naar het oordeel van alle deskundigen tot een zee van omslag en verwarring aanleiding gegeven zouden hebben. Maar al die fijnere soluties zouden toch altijd hierin bestaan hebben, dat de twee of meer gemeenten, in welke de belastingschuldige woont, werkt of bedrijf of onroerend goed bezat, een deel van zijn inkomen — of wel over een zeker aantal maanden van het jaar — zouden hebben belast op de wijze, waarop ook de volle ingezetenen van die gemeenten belast zouden worden. Er is nimmer sprake van geweest, dat de eene gemeente een vol jaar over alles zoude heffen (met haar tarief, haar progressie enz.) en van het gehevene een deel zoude afstaan aan een andere gemeente (werkgemeente of gemeente, waar het onroerend goed of bedrijf lag). M.a.w. er is altijd slechts sprake geweest van verdeling van de bevoegdheid om te heffen, niet van verdeling van het door de woongemeente gehevene.

En dat ligt ook in de rede. Men moet in elke gemeente bijdragen naar gelang van de behoeften aldaar en in verband met het belastingstelsel, zooals het in die gemeente is. Ga ik wonen in een gemeente, die weinig aan haar ingezetenen biedt, maar dan ook lage belastingen heft, dan is het redelijk, dat ik als ingezetene betaal naar de lage tarieven, niet naar de hoge tarieven, die wellicht in mijn werkgemeente gelden; en andersom, als Amsterdam als werkgemeente van iemand te Baarn wonende heft, doet het zulks volgens Amsterdamsch tarief, en niet volgens Baarnsch tarief, door een deel van de Baarnsche heffing van die gemeente te vragen.

Het is daarom verwonderlijk, dat Mr. Treub in dezen gedachtengang niet voorstelt om het inkomen, dat door in Nederland wonende fysieke personen zoogenaamd in Indië wordt verworven, in Nederland voor een zeker deel (of over een aantal maanden van het jaar) niet te belasten en over dat deel (of over de overige (of meer) maanden) aan Indië het belasting toe te staan. Wij gaan nu echter in het betoog weder in eens over in den gedachtengang van een regeling van de financiële verhouding tusschen Rijk en Kolonie (een volstrekt andere dan die van de verdeling van de bevoegdheid tot het belasten); immers Mr. Treub stelt voor, dat het Rijk de helft van de belasting, *welke het Moederland heft* over inkomen in Indië verworven zal afstaan aan Indië. Die halvering — Mr. Treub erkent het zelf — is ook al een uiterst ruwe en willekeurige solutie, maar dat laten wij voor het overige daar.

Het bovenstaande toont m.i. genoeg aan, dat het gansche plan op twee gedachten hinkt en de zaak niet ernstig doordacht is.

Trouwens ook de vraag, wat beschouwd moet worden als inkomen in Indië verworven, is in het geheel niet bekeken. Mr. Treub neemt eenvoudig aan dat zulks alléén geldt van dividenden en tantièmes van in Nederlandsch-Indië werkende vennootschappen. Nu is het al dadelijk curieus, dat er in Nederland juist nimmer aan is gedacht de gemeenten inkomstenbelasting te laten heffen over het inkomen, dat elders gevestigde personen genieten uit in de gemeente werkende vennootschappen. Het zoude trouwens op groote moeilijkheden gestuit hebben, want men zoude van alle belastingschuldigen een gespecificeerde opgave hebben moeten vragen van al hun aandelen, ten einde te kunnen nagaan, wie er, bijv. in Den Haag, Zeeland of Friesland, aandelen hadden in te Amsterdam werkende vennootschappen; terwijl dan ook nog de moeilijkheid ware gerezen: waar een vennootschap werkt, die b.v. te Amsterdam gevestigd is, doch overal heen fabrieken of werkplaatsen heeft. Mr. Treub neemt voor zijn gelijkstelling van Indië met een forensgemeente dus juist het geval, waarin de Nederlandsche gemeenten nimmer, ook niet in de meest uitgewerkte voorstellen, als forensgemeenten zijn beschouwd.¹⁾

In elk geval zoude in zijn gedachtengang, wie in Nederland inkomsten trekt uit onroerend goed in Indië gelegen óók als Indisch forens zijn te beschouwen. En, naar mijne meening, eveneens de talrijke oudambtenaren, die een pensioen ontleenen aan de Nederlandsch-Indische schatkist, en de houders van Nederlandsche obligaties, wier rente in Indië geproduceerd wordt.

Maar om bij de vennootschappen te blijven: waar is de grens van het in Nederlandsch-Indië verworven inkomen? Zal het dividend, dat een Nederl. ingezetene van zijn aandelen in de Nederl.-Indische spoorwegen geniet, moeten worden beschouwd als in Nederlandsch-Indië verworven inkomen en de rente, welke hij krijgt op zijn obligaties van diezelfde maatschappij niet? Men zal moeten erkennen, dat er economisch geen verschil bestaat. Zal het dividend (en eventueel de obligatierente) van een in Nederland gevestigde bankinstelling, welke Indische filialen aan Indische cultuurmaatschappijen geld schieten, vallen onder het in Indië verworven inkomen? En, indien er te eeniger tijd hier te lande een hypotheekbank mocht worden opgericht, welke geldschiet op onderpanden in Indië, zullen dan het dividend en de rente op de pandbrieven beschouwd moeten worden als in Nederlandsch-Indië verworven inkomen? Economisch gesproken — en wij moeten immers op de economische betrekkingen letten — zeker evengoed als dividenden van cultuurmaatschappijen.

Het spreekt vanzelf, dat de uitvoering der zaak — zelfs al beperkte men zich niet tot één bepaalde soort van in Indië verworven inkomen (dividend en tantième) — veel gemakkelijker zoude worden, wanneer men niet in Indië liet heffen van het aldaar verworven inkomen (gelijk indertijd in het plan van de fijnere solutie der Nederlandsche forensenkwestie de bedoeling was), doch eenvoudig het Moederland een deel van de belasting, geheven van in Indië verworven inkomen, aan Indië liet uitkeeren. Maar die uitkeering zoude toch, naar het mij voorkomt, geheel op grond van talloze wettelijke ficties moeten geschieden. Wie toch weet er, welk deel van de aandelen van de Bataafsche-Petroleummaatschappij (via „de Koninklijke”) hier te lande gehouden worden? Wie weet, welk deel van het dividend dier maatschappij in Indië is verworven? En wie eindelijk weet, of de

¹⁾ Thans kunnen de gemeenten opcenten heffen van de dividend- en tantiëmebelasting van de in de gemeente werkende vennootschappen en op die wijze de elders wonende aandeelhouders hun deel in de lasten doen dragen; maar dat kan Indië ook sedert lang door zijn belasting van de vennootschappen (waarvan de regeling, dit ben ik met Mr. Treub geheel eens, veel te wenschen overlaat).

aandelen in handen zijn van armere Nederlanders, die gemiddeld 1 pCt., dan wel in handen van rijkere Nederlanders, die gemiddeld 15 pCt. of 20 pCt. van hun inkomen aan Rijksinkomstenbelasting, Vermogensbelasting en Verdedigingsbelastingen betalen? Voor elk individu afzonderlijk uit te maken welk deel van zijn inkomen in Indië is verworven, (gesteld men is het eenmaal eens, wat als in Indië verworven inkomen is te beschouwen) en vervolgens te becijferen wat Indië van zijn aanslag krijgt is natuurlijk geheel uitgesloten. Maar niet veel beters kan men zeggen van elke poging om met eenig spoor van juistheid te bepalen welk deel van de totaal opbrengst dier belastingen beschouwd moet worden, als geheven van inkomen in Indië verworven?

Mijn slotsom is, dat de bladzijden 87, 2e helft 88, 89 en 90 1e helft van de Nota van den heer Treub beter ongeschreven waren gebleven. Ze zullen hier en daar illusies hebben opgewekt, die — nog geheel afgezien van den toestand van het Moederlandsche financieuzen, welke zelfs het denken over zulk een uitkeering geheel uitsluit — niet licht tot verzevenlijking zullen kunnen komen. Komt Nederland in zóó goeden doen, dat het evenals in 1905 Indië wil bijspringen door een bedrag ineens of wel door een jaarlijksch bedrag, dan zijn er naar het mij voorkomt zeker wel grondslagen daarvoor te vinden, die niet half zoo willekeurig zouden zijn als die, welke Mr. Treub thans heeft geopperd.

Ten slotte nog een enkel woord over de grondgedachte van het Indische forensendom.

Het denkbeeld, dat een Nederlandsch ingezetene, die inkomen geniet dat voortkomt uit productie in Indië, als een Indische forens is te beschouwen, schijnt mij in beginsel onjuist. Een forens is iemand, die in de eene plaats woont en in de andere het forum bezoekt, het centrum zijner werkzaamheden heeft, zijn zaken doet. Het begrip is langzamerhand ook uitgebreid tot degenen, die ergens wonen en elders grondbezit hebben. Een uitbreiding tot degenen, die ergens wonen en alleen in bedrijven, welke in een andere gemeente gevestigd zijn of werken, hun kapitaal productief zien worden, is — gelijk reeds gezegd — nimmer ernstig uitgewerkt; roerend kapitaal is nu eenmaal iets universeels en uiterst bewegelijks, veelal is niet precies te zeggen, waar het op een zeker oogenblik werkt, (althans niet economisch, misschien wel juridisch gesproken).

Wat nu het elders werken betreft dan op zijn woonplaats, dat is gemakkelijk vast te leggen. De ingezetene van Bussum, die aldaar niets doet, dan eten, slapen en zich vermaken en die het productieve deel van zijn leven geheel in Amsterdam doorbrengt, is een duidelijke forens. Maar de commissaris van een suikercultuur-maatschappij, die te Amsterdam woont en aldaar commissariissenvergaderingen bijwoont, en na ernstige studie — thuis — van de aanhangige plannen, in die vergaderingen zijn advies en stem uitbrengt, kan toch moeilijk worden gezegd, in Indië te werken. Hij werkt in Nederland mede tot den bloei van een in Indië gevestigde zaak en wordt voor dit in Nederland verrichte werk in Nederland betaald. De resultaten van zijn arbeid komen aan Indië ten goede, Indië heft meer van zijn suikerfabrieken naar gelang zijn adviezen beter waren (in den vorm van de Indische vennootschapsbelasting en productiebelasting). Wat wil men nu meer? Is vergelijking met den Bussumer, die zijn werk te Amsterdam doet, houdbaar?

Het komt mij verder voor, dat het begrip „forens” slechts thuis behoort binnen een financiële en belastingenheid. De gemeentebelastingen in Nederland vormen een deel van het Nederlandsche belastingstelsel. Het Rijk draagt een deel van zijn taak over aan kleinere lichamen aan welke het dan ook de bevoegdheid geeft binnen zekere grenzen belastingen te heffen.

Kunnen gemeenten, waar handel en bedrijf veel kosten meebrengen, zich niet bedruipen, wanneer een aantal van hen, die van die gemeentelijke diensten gebruik maken, zich aan sommige belastingen onttrekken door elders te gaan wonen, dan ligt het op den weg van den staat de bevoegdheid tot belastingheffen van de gemeenten zoo uit te breiden en in te krimpen, dat zij in staat blijven haar taak te vervullen.¹⁾ De Staat doet zulks door aan de gemeenten, waar lieden alleen komen om te werken, de bevoegdheid te geven van die lieden, ten deele ook de belastingen te heffen, welke krachtens haar aard alleen van de ingezetenen worden geheven en door anderszijds aan de gemeenten, waar de elders werkenden alleen wonen (zoodat zij voor hen minder te doen hebben, dan voor volle ingezetenen), een deel van haar belastingbevoegdheid ten opzichte van die lieden te ontnemen.

Het Indische financieuzen is echter allermintst een onderdeel van het Nederlandsche Staatsfinancieuzen; het staat daarvan bijna even los als het Engelsche of Amerikaansche. Indië volvoert niet, gelijk een Nederlandsche gemeente, een deel van de Nederlandsche Staatstaak; het is een eigen Staat, die hoe langer hoe meer zichzelf gaat regeeren. Voor het Indische financieuzen zijn de ingezetenen van Nederland „buitenlanders”, evenals de Amerikanen. Hoe kan men dan hier het forensenbegrip met eenigen schijn van realiteit toepasselijk maken? *Werken* in Indië en *wonen* in Nederland doet niemand. Belangen hebben in Indië en wonen in Nederland is gansch iets anders; de zakelijke belastingen zijn daar om hen tot de Indische lasten te doen bijdragen, die door hun Indische belangen van de diensten van den Indischen Staat gebruik maken, zonder er te wonen.

Wat de Nederlandsche wetgever deed in de Nederlandsche dividend- en tantiëmebelasting en in de Nederlandsche Oorlogswinstbelasting, ten aanzien van winsten in Indië gemaakt, berust op de erkenning van het zakelijke karakter van die belastingen.

ANT. VAN GIJN.

DE NEDERLANDSCHE AKKERBOUW, VOOR, GEDURENDE EN NA DEN OORLOG.

II.

b. De oorlogsjaren.

De oorlog kwam en daarmee de publieke belangstelling, voortspruitend uit het plotseling ontwakend besef dat de landbouw alleen in staat was de bevolking voor gebrek te behoeden. Dat die belangstelling zich vaak op zeer eigenaardige wijze uitte en veelal ontaardde in afgunst, verdachtmaking en schelden, moet maar zoo spoedig mogelijk bij de overige oorlogsherinneringen worden opgeborgen. Bij het verdwijnen van den nood maakte zij trouwens zeer spoedig weer plaats voor de oude onverschilligheid.

De overheid nam gedurende de oorlogsjaren tal van maatregelen in het belang der voedselvoorziening, waarvan vele de vrijheid van het bedrijf sterk aan ban-

¹⁾ Dat de geheele forensenregeling noodig is ten opzichte van een zuiver subjectieve belasting als de inkomstenbelasting, is eigenlijk het gevolg van het feit, dat onze gemeenten veel meer dan door schrijvers op belastinggebied, als Treub, Pierson en Sprenger van Eyck wordt goed gekeurd, afhankelijk zijn van de gemeentelijke inkomstenbelasting. Die drie schrijvers hebben reeds voor jaren m.i. terecht erop gewezen dat de personeele belasting en de grondbelasting in hoofdzaak door de gemeenten behoorden te worden geheven, terwijl de inkomstenbelasting beter geschikt is als Rijksbelasting. Nu de heffing van deze belasting voor de gemeenten toch plaats heeft naar de grondslagen welke het Rijk vaststelt en op hetzelfde biljet als de Rijksinkomstenbelasting voorkomt, is men wellicht dichter dan ooit bij de mogelijkheid om de personeele belasting geheel aan de gemeenten over te wijzen en daartegenover een kleiner deel van de feitelijk door het Rijk geheven inkomstenbelasting aan de gemeenten uit te keeren.

den legden. Wij willen niet terugkomen op de strijdvragen van de meerdere of mindere noodzakelijkheid van verschillende maatregelen, noch op de wijze van uitvoering. Ook in den landbouw zijn de zorgen van het heden te groot dan dat men er nog tijd heeft na te pleiten over 't geen achter ons ligt.

De twee groote beginselen die alle regeeringsmaatregelen ten opzichte van den landbouw gedurende deze jaren beheerschen, zijn:

a. regeling van den uitvoer, zoodat de binnenslandsche behoefte eerst zooveel mogelijk gedekt wordt en hetgeen gemist kan worden als ruilmiddel dienst kan doen;

b. regeling van de voortbrenging door verbod of beperking van den verbouw van handelsgewassen en aanmoediging van den teelt van voedingsgewassen voor mensch en dier.

Verplichte inlevering tegen vastgestelde prijzen wordt hieraan al spoedig vastgekoppeld.

De deels gedwongen, deels vrijwillige wijzigingen in het akkerbouwbedrijf hebben de hier in cijfers aangegeven gevolgen:

	1911/15	1916	1917	1918	1919
	H.A.	H.A.	H.A.	H.A.	H.A.
Granen	463.444	424.996	422.406	443.131	457.713
Peulvruchten ..	49.612	48.577	73.261	83.304	71.617
Handelsgewassen	33.201	48.641	35.946	25.911	31.172
Aardappelen....	171.465		173.899	177.952	180.249
Suikerbieten....	60.093	276.224	45.705	38.367	53.103
Voederbietenenz.	31.727		49.959	50.594	49.557
Groenvoeder-					
gewassen	64.451	64.193	61.505	59.866	60.065
Braakland	5.196	6.184	5.657	7.211	5.146
Totaal Bouwland	879.189	868.815	868.338	886.336	908.622

Wij zien hier naast eene vermindering van den verbouw van suikerbieten en handelsgewassen een toename van de teelt van peulvruchten, granen, aardappelen en voederbieten. De grootere oppervlakte braakland in 1918 moet waarschijnlijk aan mestgebrek worden toegeschreven.

Oppervlakte grasland:	1910	1.210.000	HA.
	1911/15	1.223.000	„
	1916	1.252.000	„
	1917	1.248.000	„
	1918	1.227.000	„
	1919	1.209.000	„

De totale oppervlakte grasland, welke voor den oorlog en nog gedurende de eerste oorlogsjaren geregeld toenam, daalt tengevolge van het vrijwillig scheuren van graslanden van 1916 tot 1918 met 25.000 HA.

Evenals de aanmoediging van den graambouw door de regeering feitelijk pas in den oogst van 1918 voor het eerst tot uiting komt, zoo blijkt ook uit bovenstaande cijfers dat de werking der in 1918 aangenomen (in Februari 1919 reeds weer opgeschorte) scheurwet zich pas in 1919 doet gevoelen.

De verhoudingen veranderen gedurende den oorlog in het akkerbouwbedrijf evenals in elk ander bedrijf snel en ingrijpend. De vrije handel verdwijnt bijna geheel; de overheid regelt, controleert, ontvangt de voortbrengselen en betaalt die. De arbeidsloozen gaan met sprongen omhoog tot het 3-4 voudige van vóór den oorlog, terwijl ook de overige bedrijfskosten evenredig stijgen. De regeering organiseert den handel in veevoeder en hulpmeststoffen en verdeelt de beschikbare hoeveelheden. Bij een veelal nijpende te kort stijgen de prijzen van deze artikelen tot ongekende hoogte. (Zie vergelijkende cijfers onder c). Op grond van de groote verhooging der voortbrengingskosten en tevens ter aanmoediging van de teelt van die gewassen waaraan voor mensch en dier het meest behoefte bestaat, betaalt de regeering flinke prijzen voor de voortbrengselen. Terwijl natuurlijk de rentabiliteit der bedrijven ook in die jaren zeer uiteenloopt tengevolge van weersinvloeden en andere factoren; terwijl vooral de armere gronden lijden door gebrek aan kunstmest en daardoor en door het te kort aan

veevoeder alle bedrijven met groote moeilijkheden te kampen hebben, kan toch over 't algemeen gezegd worden dat de jaren 1915 tot en met 1919 voor het akkerbouwbedrijf zeer gunstig zijn.

De huur- en koopprijzen der landerijen stijgen; tal van stedelijke beleggers gaan er toe over hun land bezit van de hand te doen, aangelokt niet enkel door den hoogen verkoopprijs, doch ook door de geweldige dividenden van fabrieken, scheepvaart- en handelondernemingen. Vele huurboeren, die mogelijkheid voorziende dat hun bedrijf in andere handen zal overgaan, koopen het van hun landheer tegen den sterk gestegen prijs. Geld is immers overvloedig, de hypotheekbanken zijn goedgeefsich (vele al te zeer) en men maakt zich niet al te bezorgd over de toekomst, waaromtrent bekende oecomenen trouwens de meest uiteenloopende voorspellingen doen. Andere pachters, door verkoopplannen van hun landeigenaar bedreigd, bezweren dit gevaar door het bieden van een pacht-som, welke den eigenaar een hoog rendement belooft, doch die voor hen zelf een gevaarlijk risico beteekent. Bij publieke of onderhandsche verkooping en verpachtingen verliezen velen alle voorzichtigheid uit 't oog. Wat is trouwens vanzelfsprekender, dan dat in een zoo door winzucht beheerschten tijd, waarin bijkans elke speculatie gelukt en de meeste menschen allen kijk op gezonde verhoudingen verloren hebben, ook onder de plattelandbewoners velen aan de oorlogspsychose niet ontkomen!

Tegenover een belangrijke toeneming van het totaal bedrag der spaargelden bij de boerenleenbanken staan dan ook sterk gestegen schulden uit hoofde van voorschotten en hypotheeken.

Coöperatieve boerenleenbanken.

	Aantal leden	Totaal spaargelden	Totaal voorschotten	Bedrag der hypotheek-inschrijvingen op landelijke eigendommen
1910.....	46.907	25 mill.	14 mill.	62 mill.
1913.....	73.516	50 „	31 „	62 „
1914.....				58 „
1915.....				40 „
1916.....		110 „	37 „	66 „
1917.....	107.939	144 „	42 „	79 „
1918.....	124.079	191 „	53 „	109 „
1919.....	133.472	220 „	77 „	140 „
1920.....	144.816	231 „	100 „	168 „

De monopoliseering van den handel in tal van artikelen door de regeering en hare distributiemaatregelen belemmeren op velerlei gebied de werking der landbouwcoöperatie, welke daardoor in dezen tijd kracht en invloed verliest. Weliswaar zijn verschillende organisaties in staat hare leden voordeelen of faciliteiten tegenover de regeeringsmaatregelen te bieden, zoodat het ledental nog toeneemt, doch de versnippering op vereenigingsgebied¹⁾ is oorzaak, dat van landbouwzijde teveel uiteenloopende wenschen worden geuit, de regeering door de veelheid en daarmee vaak samenhangende tegenstrijdigheid der haar verstrekte adviezen bemoeilijkt wordt, tegen verkeerde of verkeerd uitgevoerde overheidsmaatregelen niet eensgezind en dus niet met voldoende overwicht stelling wordt genomen, en in 't algemeen de invloed van den georganiseerden landbouw gering is.

Wij zien in verscherpte mate hetzelfde beeld als vóór den oorlog: uiterlijken bloei zonder daaraan evenredige innerlijke kracht.

Toen echter heerschten normale verhoudingen; langzaam tot een betrekkelijke welvaart gekomen, was men voorzichtig en spaarzaam, leefde eenvoudig en handwerkend en zongde voor de toekomst. Thans echter worden alle bestaande verhoudingen ruw verstoord, ook het platteland blijft niet gespaard voor den demo-

¹⁾ De kroon werd op dit kortzichtig gedoe gezet, doordat in 1920 alle roomsche vereenigingen zich afscheidden van het Kon. Ned. Landbouwcomité.

raliseerenden invloed der oorlogsjaren en de plotse-linge, onnatuurlijke opbloei, waarop binnen korter of langer tijd onvermijdelijk een inzinking volgen moest, verhoogde de uiterlijke welvaart zonder den boerenstand innerlijk te versterken.

c. Na den oorlog.

Op een zoo ruwe verstoring van het economisch evenwicht kon slechts een uiterst langzame, moeizame, telkens hortende terugkeer tot normalere verhoudingen volgen. Naarmate na het sluiten van den vrede meer scheepsruimte vrij kwam en de handel de beschikking herkreeg over de uitvoeroverschotten van Noord- en Zuid-Amerika, naar die mate kon ook onze Regeering den landbouw geleidelijk zijn bewegingsvrijheid hergeven. Dat dit in 't begin in een langzaam tempo moest gaan, spreekt vanzelf en dat belanghebbenden daartegen vaak in opstand kwamen, evenens. Teveel is echter door den tegenwoordigen Minister van Landbouw uit het oog verloren, dat de Wet van 3 Augustus 1914 slechts gemaakt was voor oorlogsomstandigheden, doch het nooit de bedoeling van hare ontwerpers geweest is haar te doen dienen voor het bevoordeelen van den verbruiker ten koste van den voortbrenger in tijden, waarin geen sprake meer is van abnormale moeilijkheden bij de voedselvoorziening van het Nederlandsche volk. Deze Minister heeft onder den drang der stedelijke verbruikers te dikwijls de bevoegdheden hem bij genoemde wet gegeven, misbruikt en daardoor voor den landbouw en den handel in landbouwvoortbrengselen op verschillend gebied een toestand van onzekerheid bestendig welke die bedrijven moedeloos belemmert. Onze voedselvoorziening is volkomen gewaarborgd; daarmee vervalt een verder bestaansrecht voor de Wet van 3 Aug. 1914, welke onverwijld opheffing dan ook een rechtmatig verlangen van den landbouw is. Slechts dan kan een bedrijf zich ontwikkelen, alleen dan kan het bij dalenden conjunctuur het hoofd boven water houden, wanneer het zich vrij kan bewegen en geen onverwachte overheidsinnemering of uitvoerbelemmering het bedreigen.

Behoudens de hier aangegeven beperkingen herkreeg de landbouw geleidelijk zijn vrijheid. Weliswaar daalden de prijzen reeds aanmerkelijk in de laatste maanden van 1920, doch dank zij gunstige groeivoorwaarden, dank zij ook de groote behoefte der aangrenzende landen aan aanvulling der uitgeputte voorraden, waren de bedrijfsuitkomsten van den landbouw over 1920 nog vrij goed, behalve in de veenkolonien, waar de uitkomst matig tot slecht was. Meer en meer bleek evenwel dat niet een wereldtekort bestond aan voedermiddelen, doch dat gebrek aan koopkracht en onderconsumptie in tal van landen eenerzijds, de uitschakeling van oudtijds voornamelijk productiegebieden en al of niet kunstmatige belemmeringen in de werelddistributie der voorraden anderzijds, het beeld der wereldhuishouding beheerschten. En met het besef daarvan, met het zich baanbrekend inzicht in de gruwelijke algemeene verarming, eindigde de opflikkering die alle bedrijven na den vrede nog tijdelijk te zien hadden gegeven. De zeepbel barstte en de prijzen tuimelden omlaag.

De volgende cijfers geven daarvan een denkbeeld:

	1920			1921			1922
	Jan.	Voorjaar	Na-jaar	Voorjaar	Na-jaar	Nov. Dec.	Voorjaar
Tarwe p. 100 KG.	30.—	30/35	32.—	20/22	15.—	11.—	13.—
Rogge „ 100 „	30/33	24.—	21.—	22/23	18.—	10/12	11/13
Stroo (carton-fabrieken) p. ton		40/45	12/15	onverkoopb.		6/8	?
Fabrieksaard-app. p. 100 KG.			3.—			2,25	?
Suikerbieten per ton			32.—			19.—	14.—

De bedrijfsuitkomsten over het jaar 1921 waren dan

ook slecht, vooral op de armere gronden, waar de groote droogte haar madeeligen invloed aan dien der sterk gedaalde prijzen paarde. Op de zwaardere gronden viel de oogst zeer mede, waardoor de uitwerking der prijsdaling zich iets minder hevig deed gevoelen.

Weliswaar daalden de prijzen der kunstmeststoffen, doch door trustvorming gelukte het fabrikanten en handdelaren deze nog op een betrekkelijk hoog peil te handhaven.

	1913	1917	1918	1920	1921	1922
	f	f	f	f	f	f
17 % superf. kaïniet	2,55	9,70	11,—	9,95-7,70	9,50	4,90
chilisaipeter	2,10	2,85	3,90	5,25	5,—	2,35
	13,—	24-35	33,50	28-21	23,—	15-17

Ook de overige bedrijfskosten, in 't bijzonder de arbeidsloonen, hoewel sedert 1919 en 1920 (toen zij 't hoogste peil bereikten) iets gedaald, zijn nog te hoog in verhouding tot de prijzen der voortbrengselen. Een toenemende werkloosheid ten plattelande is daarvan het gevolg, terwijl vooral in de prov. Groningen de landarbeiders door stakingen trachten het onvennigdelijk proces der loondaling te verhinderen. De thans nog betaalde loonen, vergeleken bij 1913/14, vertoonen een grootere stijging dan de kosten van levensonderhoud. En al zoude men den landarbeider gaarne die iets grootere bewegingsvrijheid blijvend gunnen, toch zal een verdere daling der loonen niet te ontgaan zijn. Hoogstens kan zij vertraagd worden, doch op straffe van loonstrubbelingen, werkloosheid en een zoodanig verminderde rentabiliteit van het bedrijf, dat daarvan ook de arbeiders, en dan in nog heviger mate en gedurende langeren tijd den terugslag zullen gevoelen. Immers, ook op den landbouw drukken de hooge belastingen en de kosten der sociale wetten. Verhoogde pachtsommen, rente en aflossing der thans veelal te hooge hypotheeken, leggen naast de nog te hooge exploitatiekosten een zwaren druk op het bedrijf, dat — minder dan welk ander ook — in staat is een deel daarvan op den verbruiker af te wentelen. De prijzen der voortbrengselen, waarmede de onze op de open wereldmarkt moeten concurreren, worden bepaald in die dun bevolkte gebieden der aarde, waar in verhouding tot den aan de voortbrenging besteden arbeid gemiddeld de grootste opbrengst wordt verkregen. Voor dien prijs zal ook de Nederlandsche landbouwer zijn product moeten afstaan, zelfs al lijdt hij daarbij verlies. Ten einde met verlies werken, wat op den duur den ondergang van het bedrijf beteekent, te ontgaan, zullen dus de productiekosten omlaag moeten. Dat de loonen, het belangrijkste onderdeel dier kosten, niet op het tegenwoordige peil gehandhaafd kunnen blijven, spreekt vanzelf. Met kunstmatige middelen moge men een tijdlang het loon voor een bepaalden arbeid, of den prijs van de met dien arbeid voortgebrachte hoeveelheid goederen hoog houden, een dergelijk economisch zelfbedrog straft zich op den duur. Geldt dit voor elk bedrijf, voor iederen arbeid, het duidelijkst spreekt wel voor den landbouw, dat het arbeidsloon er bepaald moet worden door de waarde van de hoeveelheid voedsel, welke met dien arbeid kan worden voortgebracht.

Wij kunnen hier op dit overigens voor de geheele samenleving uiterst belangrijke vraagstuk niet dieper ingaan. Wij moesten het aanstippen om te doen uitkomen hoe in den landbouw een wanverhouding is ontstaan tusschen productenprijzen en voortbrengingskosten. Waar stijging van de eerste voorloopig wel uitgesloten zal zijn,¹⁾ kan het evenwicht slechts gevonden worden door de grootst mogelijke inspanning tot het verkrijgen van goede opbrengsten, door uiterst sober te leven en te trachten — waar mogelijk — de voortbrengingskosten te verlagen.

Wij sloegen in het voorgaande reeds eenigermate een blik op de toekomst. Onze verwachtingen zijn niet hoog gespannen. Beschouwd in verband met het in

¹⁾ Integendeel zijn sedert het schrijven van dit artikel alle prijzen nog belangrijk gedaald.

het eerste deel van dit artikel geschetste beeld van den akkerbouw, beteekent in den ontwikkelingsgang daarvan het oorlogstijdperk niet meer dan een korte tusschenperiode van sterken opbloei, een tijdelijk verhoogde uiterlijke welvaart, waarop reeds spoedig een terugvallen volgde in omstandigheden, moeilijker dan het thans levende geslacht nog heeft gekend. En tijdens dien opbloei namen velen, gedwongen of uit onbedachtzaamheid, te zware verplichtingen op zich, terwijl van het jongere geslacht er velen zijn — in den landbouw evenals in elk ander beroep — bij wie eerst een innerlijke omkeer moet plaats grijpen, willen zij met goed gevolg het hoofd kunnen bieden aan den losgebroken storm.

Wij zagen reeds hoe versnippering onder de organisaties, gemis aan offervaardigheid en eensgezindheid, in 't algemeen onvoldoend inzicht een waarlijk krachtig vereenigingsleven in den weg stond. Daarin schuilt thans een dubbel groot gevaar, nu het er in de volgende jaren juist op aan zal komen door samenwerking het bedrijf weer sterker te maken, door een gezonde coöperatie bij den aankoop van benodigdheden en de verwerking van producten zich te verweren tegen trustvorming daarbuiten en bovenal door gezamenlijk optreden nieuwe afzetgebieden te veroveren, waar oude verloren gingen en op de Engelsche markten met goed gevolg de mededinging met den uitnemend georganiseerden Deenschen landbouw en met anderen te kunnen voeren.

Het begint hier en daar op het platteland reeds bedenkelijk te kraken; hypotheeken worden opgezegd of aflossing geëischt op grond van de daling der landprijzen; er ontstaan moeilijkheden bij de betaling van belastingen en pachtsommen; sommige coöperatieve ondernemingen verkeeren in moeilijke omstandigheden en moesten hunne leden aanspreken tot bijpassing van geleden verliezen.

Het tengevolge van het late, droge voorjaar vrijwel mislukken van den hooioogst, het vooruitzicht op een minder grooten oogst der akkerbouwgewassen dan in 1921 en de verwachting van nog lagere productenprijzen tegenover hooge voortbrengingskosten, dit alles veroorzaakt een ombehagelijke stemming.

Daarenboven maakt men zich in landbouwkringen in toenemende mate ongerust over de in regering en volksvertegenwoordiging en bij voormannen van tal van partijen en groepen heerschende stroomingen op sociaaleconomisch gebied, opvattingen waaruit blijkt dat men daar de zaken te uitsluitend beziet vanuit een industrieel standpunt, dat men sociale maatregelen beraamt die voor stedelijke verhoudingen mogen passen, doch verzuimt zich af te vragen of zij zonder meer ook degen voor de zoo geheel andere verhoudingen in den landbouw. Opvattingen ook die blijk geven van verkeerde economische begrippen, berustend op eenzijdige beschouwing. In de groote steden wonend en werkend, vastgehouden en geboeid, maar ook als 't ware verblind door het daar bruisende leven, wordt hun aandacht afgeleid van wat daarbuiten zonder geconcentreerde geldmacht, zonder zich roerende organisatie, rustig werkt. Maar te sterker wordt de aandacht getrokken door wat daar in de steden voorvalt¹⁾ en men gaat het belang van den stedelijken verbruiker, van nijverheid en handel en de erbij betrokken groepen als het alles overheerschende zien. Deze eenzijdige maatschappijbeschouwing veroorzaakt een vertroebeld inzicht, leidt tot maatregelen die het economisch leven storen en ontvruchten, wekt verwachtingen op die niet vervuld kunnen worden en moet ten slotte den maatschappelijke vrede en den vooruitgang in gevaar brengen.²⁾

¹⁾ Wellicht onbewust van de diepe beteekenis van zijn woorden, merkte onlangs de financieele berichtgever van een onzer groote dagbladen in zijn beursoverzicht op; wij beursmensen, wij stadsbewoners, staan te dicht bij de dingen; wij missen het overzicht.

²⁾ Overtuigend wordt dit aangetoond in de brochure „Landbouw en democratie” geschreven door den heer J.

Het is niet het voorstaan van een eng groepsbelang dat op deze gevaren doet wijzen, maar een diep besef van het belang der gansche samenleving. Dit noopt ons den bouw der maatschappij, haar nooden en behoeften te bezien van onderaf, van uit hare grondslagen. Wat „fundamenteel belangrijk” is (de voortbrenging van den bodem) moet ook als fundament dienen bij de maatschappijbeschouwing, moet ons economisch denken richting geven.

Een verarmde, uitgeputte wereld kan slechts op de been worden gebracht door verhoogde voortbrenging en vermindering van onnoodige uitgaven. De aandacht moet allereerst gevestigd zijn op voortbrenging van het allernoodigste: voedsel, kleding en woning ter eene zijde, kapitaalgoederen ter andere zijde, welke weer tot nieuwe voortbrenging van vernietigde of ontbrekende onontbeerlijke zaken kunnen dienen. Alle kapitaal en arbeid bij de voortbrenging van het minder noodige aangewend, is voor het herstelproces der wereld verloren.

Tevens moet ieder land zich bij uitsluiting toelleggen op die vergroting van voortbrenging waarvoor het op grond van zijn gesteldheid en ligging, zijn grondstoffen en bevolking het meest geschikt is. Elke andere voortbrenging is meer of minder on-economisch en mag in dezen tijd dus zeker niet gesteund of aangemoedigd worden.

Onze handelsbalans is ongunstig. Verbetering is slechts te bereiken door meer uitvoer of (en) minder invoer.

Vergroting van onze bodemproductie voldoet aan alle genoemde eischen. Wij voeren de voortbrenging van het allernoodigste op, doen datgene waarvoor ons land het meest geschikt is en — terwijl wij thans op een belangrijken voedselinvoer zijn aangewezen — verminderen wij dan onze afhankelijkheid van het buitenland en verbeteren onze handelsbalans, of wel wij kunnen meer uitvoeren en bereiken hetzelfde. Men meene niet dat wij onze nijverheid zouden willen zien kwijnen of verdwijnen. Doch voorzover zij zich niet geheel of in hoofdzaak bedient van 't geen ons land zelf voortbrengt, berust zij op een in den grond der zaak oneconomisch heen en weer sleepen van grondstoffen en afgewerkt product, slechts loonend zoolang de arbeidskracht hier goedkoop is dan elders. Elke uitbreiding van dit deel onzer nijverheid is verkeerd.

Brengt Nederland's bodem belangrijk meer voort — en dat is mogelijk — dan wordt daardoor tevens een blijvend grootere arbeidsgelegenheid geschapen en komen vanzelf de op die productie steunende nijverheid en handel tot een verhoogden, een natuurlijken bloei.

Heeft de overheid blijk gegeven dit te beseffen? Integendeel: alle plannen om door het uitvoeren van werken ter vergroting der bodemproductie tevens de werkloosheid te bestrijden, werden uit zuinigheids-overwegingen (!) in de doofpot gestopt. Het rijksbureau voor ontwatering is door geldgebrek tot werkloosheid gedoemd. Straks worden de Zuiderzeewerken stopgezet. Van een doelbewuste agrarische wetgeving (niet dienende om den landbouw eenzijdig te bevoordeelen, doch om belemmeringen voor een zelfstandige ontplooiing weg te nemen) geen sprake.

Het zal na het bovenaangevoerde duidelijk zijn dat wij de toekomst niet zonder zorg tegemoet zien. Geen bedrijfstak kan op zich zelf bestaan en men kan zijn vooruitzichten niet beoordeelen zonder tegelijkertijd een blik te slaan op den ontwikkelingsgang der geheele samenleving. Wij hebben hier in 't bijzonder op

Smid, referendaris bij de directie van den Landbouw (Nijh en v. Ditmar, Rotterdam, Maart 1922), welke studie tot motto heeft de uitspraak van den soc.-dem. geleerde Dr. Ed. David: „Die Eingangspforte in das Verständnis der allgemeinen Volkswirtschaft ist nicht die Betrachtung der industriellen Entwicklung sondern die Untersuchung der landwirtschaftlichen Production.”

dien samenhang willen wijzen en doen uitkomen hoe de vraag welke de vooruitzichten voor den landbouw zijn, niet enkel van belang is voor den boerenstand, doch een overwegende beteekenis voor geheel ons volk heeft.

Moesten wij in de voorgaande beschouwingen menigmaal op schaduwzijden wijzen, er is gelukkig een lichtpunt. Het evenwicht, ook in de verhoudingen ten plattelande en in de gemoederen der landbouwende bevolking in deze jaren van beroering eenigermate verstoord, keert daar spoediger terug dan in de steden.

De landbevolking bezit een innerlijke oerkracht; in voortdurende aanraking met de natuur, met toewijding en liefde zich gevend aan haar schoon beroep, door de omstandigheden gedwongen tot een nog volkomener opgaan in haar werk, zal zij de schokken gemakkelijker te boven komen. Uiterst moeilijke tijden wachten haar echter nog, waarin niet enkel aan het bedrijf als zoodanig, aan de organisatie en den afzet der voortbrengselen, maar ook aan de arbeidsverhoudingen de volle aandacht moet worden geschonken. Wil de komende tijd vooruitgang brengen op sociaal gebied en niet als gevolg van wederzijdsche materiele uitputting verworden tot een wapenstilstand met mokkend wachten op den terugkeer van voldoende kracht tot het aambinden van strijd, dan zullen partijen zonder eenige terughouding moeten overleggen wat voor landbouwverhoudingen wenschelijk en wat bereikbaar is.

Doch nimmer zal dit kunnen geschieden, nooit zal eene oplossing verkregen worden die bevrediging schenkt en landbouw en samenleving waarlijk uit het moeras omhoog voert, wanneer niet de overheid doordrongen is van den ernst der tijden, van het gewicht van haar taak en van de beteekenis van den landbouw en de bijzondere plaats welke hij inneemt; en indien niet de leidende personen van alle beroepen en kringen inkeeren tot gezondere economische opvattingen omtrent wat moet en wat kan.

Bloemendaal.

S. W. DE CLERCO.

DE NATIONALE BANK VAN OOSTENRIJK.

De pogingen van Duitsch-Oostenrijk om een verdere verslechtering van zijn economischen toestand tegen te gaan, bewegen zich voornamelijk om het probleem van de waardeverhooging van zijn geld. Dit geld bestaat practisch nog slechts uit bankbiljetten.

Tot nu toe bestonden de op bovengenoemd doel gerichte maatregelen voor alles in de beperking of in het verbod van het vrije verkeer met vreemde betaalmiddelen of van den in- en uitvoer van bepaalde goederen. Weliswaar bereikte men hiermede een vertraging in de waardedaling van de kroon en kon men hierdoor een plotselinge ineenstorting van het geldverkeer met haar economische en sociale gevolgen voorkomen; een verhooging of ook maar een stabilisatie van den koers bereikte men evenwel niet. Deze werking verwacht men van de Nationale Bank van Oostenrijk, tot welke oprichting voor enkele weken besloten werd. Het probleem van de oprichting van een Duitsch-Oostenrijksche circulatiebank moest vanzelf binnen afzienbaren tijd aan de orde komen, daar de bepalingen van het vredesverdrag van St. Germain de liquidatie van de Oostenrijksch-Hongaarsche Bank, wier Oostenrijksch bedrijf in Duitsch-Oostenrijk het karakter van dat eener circulatiebank droeg, voorschreven. Niettemin verkreeg het vraagstuk pas in Juni van dit jaar vasten vorm, toen na een periode van tamelijk stabiele wisselkoersen de waarde van de kroon plotseling tot op de helft daalde. Regeering en banken kwamen toen overeen, dat met financieele deelneming van laatstgenoemde een nieuwe circulatiebank, die de waandevastheid harer biljetten zou kunnen garandeeren, zou worden opgericht.

Alvorens nu over te gaan tot de uiteenzetting van

het ontwerp voor de nieuwe bank, zij een historisch overzicht van de betrekkingen der Oostenrijksch-Hongaarsche Bank tot het Oostenrijksche geldwezen gegeven.

In 1811 kwam het ten gevolge van de Napoleonische oorlogen in Oostenrijk tot een staatsbankroet. Het toenmaals circuleerende geld („Bancozettel”) werd in verhouding van 5 tot 1 tegen nieuw („Wiener Währung”) ingewisseld. In 1815 werd weliswaar een voor Oostenrijk gunstige vrede gesloten, doch niet-tegenstaande dat moest men in 1816 nogmaals de munt verzwakken. Men verkreeg toen voor 250 fl. „Wiener Währung” 100 fl. „Conventionsmünze”. Om deze inwisseling door te voeren werd in hetzelfde jaar de Oostenrijksche Nationale Bank opgericht. Dezen naam voerde zij tot 1878, waarna hij in Oostenrijksch-Hongaarsche Bank veranderd werd.

De Oostenrijksche Nationale Bank was bevoegd tot het uitgeven van bankbiljetten; daarnaast had zij tot 1841 het privilege voor wisseldiscontoeering.

Ten gevolge van de oorlogen, waarin Oostenrijk sedert 1848 betrokken was, kwam het tot een nieuwe ineenstorting der financiën; de bankbiljetten bleven tot 1858 niet-inwisselbaar; daarnaast circuleerde staatspapiergeld. In het laatstgenoemde jaar ging men over tot de invoering van den enkelen zilveren standaard („Oesterreichische Währung”) en begon de bank met de inwisseling harer bankbiljetten. De oorlogen van 1859 en 1866 voerden evenwel weer tot den papieren standaard en het zilvergeld deed jaren lang agio. In den, den oorlog van 1914 voorafgaande tientallen jaren langen vreedstijd, kon Oostenrijksche financiële toestand zich dermate verbeteren, dat men in 1892 tot de invoering van een, weliswaar hinkenden, gouden standaard („Kronenwährung”) kon overgaan.

De voortdurende geldschaarschte, welke met den oorlog van 1914 begon, dwong van de strenge dekkingbepalingen van de Oostenrijksch-Hongaarsche Bank ($\frac{2}{3}$ der biljetten moest door metaal, de rest door wissels gedekt zijn) af te wijken en men moest met de bijna geheel formeele dekking door schatkistbiljetten tevreden zijn. Volgens de laatste balans van de bank waren op 15 Augustus 1922 ongeveer 914 milliard papieren kronen in omloop, waartegenover een metaalvoorraad van slechts ongeveer 1,5 miljoen staat, waarbij deze weliswaar op grond van den goudprijs van vóór den oorlog (1 KG. = 3278 kr.) is berekend. De rest der dekking bestaat voornamelijk uit wissels en effecten (ongeveer 303 milliard) en schatkistbiljetten (ongeveer 644 milliard).

Met de constitueering van de nieuwe Nationale Bank van Oostenrijk is de geschiedenis van de Oostenrijksch-Hongaarsche Bank als circulatiebank geëindigd, want de door deze bank uitgegeven bankbiljetten worden door de nieuwe bank overgenomen en alleen deze nieuwe bank zal in de toekomst (vooreerst tot 1941) bankbiljetten mogen uitgeven. Evenals de biljetten van de Oostenrijksch-Hongaarsche Bank zullen die der Nationale Bank van Oostenrijk wettig betaalmiddel zijn.

De nieuwe bank is een Naamlooze Vennootschap, wier nominaal kapitaal 100 miljoen Zwitsersche francs bedraagt. Men koos deze munt, daar zij zich door haar constante waarde onderscheidde. Zoolang nog geen nieuwe wettelijke verhouding is vastgesteld, waartegen de bankbiljetten in metaal zijn om te wisselen, moeten ook de balansen in Zwitsersche francs worden opgemaakt.

De Staat garandeert de bank de onaantastbaarheid van haar kapitaal. Deze garantie wordt gewaarborgd door de opbrengst der invoerrechten, welke weliswaar aan de Entente zijn verpand, maar die door haar ter vergemakkelijking van de oprichting van de bank zijn vrijgegeven.

Het aandeelenkapitaal bestaat uit één miljoen aandeelen aan toonder van frs. 100,—; er worden evenwel ook certificaten van aandeelen uitgegeven à frs.

25,—. Zoodra 60 miljoen francs gestort zijn, moet de bank zich constitueeren. Tot voor eenige dagen werd beweerd dat de Duitsch-Oostenrijksche Banken dit bedrag reeds zouden hebben gegarandeerd. Achteraf blijkt evenwel dat twee in wezen Oostenrijksche, juridisch evenwel Engelsche, resp. Fransche banken, wien de Duitsch-Oostenrijksche volksvertegenwoordiging pas voor weinig maanden de verandering van nationaliteit toestond (Anglo-Austrian Bank, Londen, tot voor kort Anglo-Oesterreichische Bank, Weenen en de Banque des Pays de l'Europe Centrale, Parijs, tot voor kort Oesterreichische Länderbank, Weenen), moeilijkheden betreffende hun betalingen (tezamen ongeveer 8 miljoen) maken, waardoor de constitueering van de bank vertraging ondervindt.

De banken moeten op de door hen gegarandeerde 60 miljoen francs aandeelen de inschrijving openstellen; eerst na de constitueering der bank zal de inschrijving op de resteerende 40 miljoen frs. worden opengesteld.

De inschrijving mag — na omrekening in Zwitsersche francs — slechts in buitenlandsche betalingsmiddelen en in, in het buitenland genoteerde, Oostenrijksche effecten, echter niet in Kronen, geschieden, daar men de bank een fonds met constante waarde wil verzekeren. Bovendien vleit men zich met de waarschijnlijk bedrieglijke hoop op deze wijze de zich verborgen in Duitsch-Oostenrijksch bezit bevindende vreemde waarden en wissels te voorschijn te lokken.

Wat betreft de organisatie van de nieuwe bank heeft men te onderscheiden de algemeene vergadering van aandeelhouders, den „Generalrat” en het college van directeuren.

In de algemeene vergadering geven iedere 25 aandeelen een stem. De gewichtigste functies der algemeene vergadering zijn de keuze van een gedeelte van de leden van den „Generalrat”, welk college zeer grooten invloed op de leiding der bank heeft en de vaststelling van het dividend. Dit is door den Staat op minstens 6 pCt. jaarlijks gegarandeerd en in Zwitsersche francs betaalbaar.

Opdat de algemeene vergadering geen besluiten neemt, welke indruischen tegen het algemeen belang, vaardigt de Regeering een regeerings-commissaris af, die het recht heeft over dergelijke besluiten een opschortend veto uit te spreken.

Het Opperste Bestuurscollege van de bank is de „Generalrat”, die bestaat uit den president en 16—22 leden; de afzonderlijke leden heeten eveneens „Generalräte”. De macht van den „Generalrat” is verstrekkend. Hij is gemachtigd tot alle beschikkingen, welke niet voorbehouden zijn aan de algemeene vergadering. In 't bijzonder berust bij dezen raad het vermogensbeheer en de geheele leiding der bank; den dagelijken gang van zaken laat hij over aan het college van directeuren, hetwelk door hem benoemd wordt. Ook het disconto en de beleeningsrente worden door den „Generalrat” vastgesteld. Geen enkel besluit van den „Generalrat” mag evenwel zonder toestemming van den aan het hoofd van dit college staanden president worden uitgevoerd. De president wordt door den president der Republiek benoemd en wel op voordracht der Regeering.

Verder mag de Regeering acht „Generalräte” benoemen, waarvan zes moeten worden gekozen uit de vertegenwoordigers van Industrie, Handel, Nijverheid, Landbouw, Beamten en Arbeiders en van de Spaarbanken. De overige „Generalräte” worden door de algemeene vergadering gekozen.

Ook over de besluiten van den „Generalrat” kan de regeeringscommissaris een opschortend veto uitspreken.

Het college van directeuren draagt zorg voor de uitvoering van de besluiten van den „Generalrat”. Het college van directeuren moet zich speciaal met den omvang van het toegestane crediet bezig houden, zowel in totaal als voor iederen cliënt.

Ook tegen de besluiten van het college van directeuren heeft de regeeringscommissaris het reeds genoemde recht van veto.

Alvorens nu over te gaan tot het geven van een uitzetting van de werking der bank, zij vermeld, dat zij ook tot die handelingen gerechtigd is, die in de meeste landen circulatiebanken veroorloofd zijn, zoo als het discontereen van wissels, het sluiten van beleeningen, koop en verkoop van edel metaal, den handel in valuta's en wissels.

De statuten der bank dragen haar voor alles een dubbele taak op:

1o. De voorbereiding van de inwisseling der bankbiljetten in metaal.

2o. De zorg daarvoor, dat de waarde der bankbiljetten in ieder geval niet vermindert.

De eerste opgave kan slechts als programmatische verklaring worden opgevat, want binnen afzienbare tijd valt aan een inwisseling tegen metaal niet te denken.

Anders staat het met de tweede opgave, nl. het tegengaan van verdere waardevermindering der bankbiljetten. De middelen hiervoor zijn gelegen in het dekkingssysteem der bankbiljetten en in het verbod om crediet te verstrekken aan den staat.

Het eerste middel is erop gericht den bankbiljetten een constante waarde te geven, doch staat ook toe, dat met een waardeverhoging van de kroon rekening wordt gehouden.

De constante waarde moet daardoor gegarandeerd zijn, dat het bedrag der in omloop zijnde bankbiljetten hoogstens drie maal zoo hoog mag zijn als het bedrag van den metaalvoorraad, buitenlandsche valuta en buitenlandsche wissels, verminderd met de in die waarden uitgedrukte verplichtingen van de bank. De resteerende $\frac{2}{3}$ van de circulatie moeten door gediscoteerde wissels gedekt zijn. In het bedrag van de in omloop zijnde bankbiljetten worden de door de Oostenrijksch-Hongaarsche Bank uitgegeven en door de Nationale Bank van Oostenrijk overgenomen bankbiljetten meegerekend.

Het is duidelijk dat het zwaartepunt van de dekking ligt in den metaalvoorraad en de buitenlandsche wissels. Niettegenstaande dat kan op een werkelijk constante waarde van de bankbiljetten niet gerekend worden en wel daarom, omdat een deel van de bovengenoemde valuta- en wisselvoorraden aan een zeer wisselvallige waardeering onderhevig is.

Maar in ieder geval geeft deze manier van dekking meer standvastigheid dan het geval is met de tegenwoordig circulerende, door de Oostenrijksch-Hongaarsche Bank uitgegeven, bankbiljetten, waarbij de reële dekking steeds meer achteruitging.

Hoe minder reële dekking evenwel achter de biljetten stond, zooveel te geringer werd hun waarde. Hoe geringer de waarde, een des te grooter aantal had men noodig voor de betaling van eenzelfde hoeveelheid goederen. Men kreeg zoo dus den druk van steeds meer en meer in waarde gedaalde bankbiljetten en kon toch niet ontkomen aan een voortdurende geldschaarschte.

Leidt dus reeds het feit, dat een inderdaad reële dekking gegeven is, tot een relatief constante waarde van het betaalmiddel, zoo werken de bepalingen voor de waardeberekening van de dekking nog meer in deze richting.

Bij de oprichting van de Bank wordt namelijk de waarde van den metaalvoorraad en buitenlandsche wissels bepaald en wel op grond van de koersen gedurende de twee maanden, voorafgaande aan de oprichting van de bank. Wanneer nu de waarde van deze activa verandert, mag eerst na minstens 6 maanden een nieuwe waardeberekening plaats vinden, wederom volgens de koersen van de laatste twee maanden.

Van dezen zesmaandelijkschen tusschentijd mag slechts dan afgeweken worden, indien intusschen de Staat aanzienlijke bedragen metaal en buitenlandsche

wissels inbrengt. Ook hierbij moeten echter de gemiddelde koersen over de laatste twee maanden bij de waardebepaling gebruikt worden.

Hierdoor is dus het maximum bedrag van de naar verhouding der dekking uit te geven bankbiljetten normalerwijs steeds voor minstens 6 maanden vastgesteld en — voorzoover de waarde der biljetten van hun aantal afhangt — is hun waarde gestabiliseerd, in dien zin, dat een grens bestaat, waaronder zij niet kan dalen. Niet constant is de waarde der bankbiljetten in zooverre, dat deze waarde ook afhangt van die van hun dekking.

Bij een waardeverhoging van de kroon zijn de genoemde dekkingsmiddelen in vergelijking met de kroon minder waard, dan ten tijde van de laatste berekening. In dat geval kan na afloop van den zesmaandelijkschen tusschentijd een nieuwe waardeering plaats vinden. Daar de waarde dan geringer is, dan bij de voorgaande berekening, moet de circulatie verminderd worden, voor het geval deze middelen tot dekking van een derde van de in omloop zijnde bankbiljetten niet meer toereikend zijn. Vermindering van de circulatie leidt echter vanzelf weer tot een verdere waardeverhoging der bankbiljetten.

Het inbrengen van aanzienlijke sommen metaal en buitenlandsche wissels door den Staat werkt in dezelfde richting, zoodat in dat geval een nieuwe waardeering, welke met de waardeverhoging rekening houdt, wenschelijk is.

De resteerende twee derden van de circulatie, die dus niet door metaal en buitenlandsche wissels gedekt zijn, hebben als dekking:

1o. De vordering van de bank op den Staat, welke zich grondt op de van de Oostenrijksch-Hongaarsche Bank overgenomen schatkistbiljetten.

2o. overeenkomstig de statuten gediscoteerde wissels.

De bovengenoemde schatkistbiljetten krijgt de nieuwe bank tegelijkertijd met andere activa van de Oostenrijksch-Hongaarsche Bank, omdat zij ook de in omloop zijnde bankbiljetten van deze instelling overneemt.

Van wisseldiscontoeering uitgesloten is alleen de Staat; iedere credietverschaffing aan dit lichaam is verboden. Op deze wijze wil men vermijden, dat de Staat zijn geldbehoefte door het opnemen van bankbiljetten bevredigt en daarvoor in de plaats slechts betalingsbeloften geeft.

Daar het bovengenoemd verbod evenwel alleen den Staat betreft, en niet ook provinciën, gemeenten, openbare werken en dergelijke, is het de vraag of het verbod zekerheid geeft tegen de uitgifte van bankbiljetten, die inderdaad ongedekt zijn.

Overtreft de circulatie het bedrag van den metaalvoorraad, de buitenlandsche wissels en de door schatkistbiljetten vertegenwoordigde schuld van den Staat met meer dan 500 milliard, dan wordt van het meerdere een belasting van 5 pCt. p. a. geheven.

Gedurende de eerste 5 jaren na de oprichting der bank kunnen ook beleeningen bij de dekking worden opgeteld. Tot onderpand van beleeningen mogen echter slechts worden aangenomen:

Goud en zilver.

In Weenen genoteerde effecten, uitgezonderd aandelen.

Wissels, die aan bepaalde voorwaarden voldoen.

Buitenlandsche wissels en vreemd geld.

Al is in bovengenoemde beschouwingen het streven naar stabiliseering als het woonnaamste van het nieuwe banksysteem naar voren gebracht, zoo is toch een voorspelling, of en in hoeverre dit streven praktisch gevolg zal hebben, hier moeilijk op haar plaats, want het geheele onderhavige probleem kan slechts in samenhang met de algemeene Europeesche politiek beschouwd worden. Deze kenmerkt zich tegenwoordig evenwel door verwardheid.

Dr. KARL MAUTNER.

Weenen.

LONDENSCHÉ CORRESPONDENTIE.

De beslissing der Commissie van herstel; verzoek van Frankrijk om een nieuwe conferentie; toestand van handel en nijverheid; het geval-Bevan en de wetgeving op de N. V.; het nieuwe Amerikaanse tarief.

Onze Londensche correspondent schrijft ons d.d. 2 September 1922:

After a week of tension, during which the somewhat difficult position in the Allied camp was the main topic of discussion, the half measures adopted at Paris on Thursday came as a welcome relief. The plan for which the credit falls to Belgium is accepted here as tantamount to six months' moratorium and though Germany may find some difficulty in obtaining the requisite guarantees it is to be supposed that the Reparations Commission would not have proposed and the Allies would not have accepted the scheme, had there not been a strong probability that they would be forthcoming. It is very generally recognised that at best the settlement only affords a breathing space and that the main problem is shelved until next year but it is hoped that this time the opportunity will be seized to work out and to put into force measures of financial reform in Germany. While this is the attitude generally adopted by the press it is further pointed out by the „Manchester Guardian" that this period must also be utilised by the Allies to settle their private grievances so that in January next we can bring forward a plan, agreed to by all, of such a nature as to render possible the final adjustment of all claims. To my mind this can only be done by regarding the two questions of Reparations and Interallied debts as one and indissoluble and by the adoption as a basis of something a little wider than the spirit of nationalism, which has so far been the chief characteristic of all deliberations. Despite the difficulty which this country will undoubtedly experience in the next few years in meeting the proposed payments on the debt to the United States, especially in view of the protective measures which are before her Senate, we cannot but believe, and the opinion is held by many influential people in this country, that the wisest and in long run, the most profitable, method of approaching the problem would be by the cancellation of the debts due to us by European States in respect of the war return for the reduction to a reasonable figure of the German liability coupled with the removal of restrictions upon her freedom of trade. As to the method of payment there is much dispute as to the relative advantages of deliveries in cash and in kind but whichever is better the distinction seems moderately clear. If the payment is in cash the requisite money is obtained by the export of those goods which the debtor can produce most cheaply, if in kind by the export of those commodities of which the creditor is most in need.

From the point of view of the debtor country, as distinct from its Government or any particular class it would therefore seem that the former system is preferable since there is no disturbance of the natural forces which determine the flow of capital, labour and initiative from one industry to another.

From that of the creditor this is not at first so obviously true but it is at least probable that on the latter plan he would receive less than on the former, since there is a cheaper supply of the goods elsewhere, and further it seems that the most equitable distribution is securable by payments in cash, which can be used for a properly graded reduction of taxation.

The request of France for a further conference at a very early date to discuss the whole question of indebtedness is regarded in some quarters as a sign that she is rapidly bringing her views more nearly in line with those of this country.

There seems very little justification for this optimistic reading of the event, but there can hardly be any question as to the desirability of thoroughly thrashing out the whole business as soon as possible. The much-discussed Balfour Note will presumably be taken as the point of departure of this new conference and we cannot but hope that some way will be found to bring about a solution satisfactory to all parties, though it must be admitted that the moment does not seem very auspicious and that the immediate demand for a further conference looks rather like an attempt on the part of the French Premier to recover on this point some at any rate of the ground which here he is regarded as having lost by the granting of what is virtually a six months' moratorium to Germany.

The uncertainty which has prevailed during the week has of course had a dispiriting effect upon trade both by depressing the exchanges and directly by destroying confidence. In this latter movement the renewal of hostilities between Greece and Turkey and the regrettable state of Southern Ireland have been contributory factors. Despite this however in the textiles both cotton and wool have done well, the former at home and the latter overseas, and as was indicated the coal trade has been given a fresh stimulus by good orders from America. The output for the six days ended August 19th. constitutes a new record for recent months being no less than 5.158.400 tons.

The trial of Mr. G. L. Bevan, the absconding director of the „Equitable" companies and partner in the stockbroking firm of Ellis & Co., at present in progress is of interest in view of the possibility of fresh legislation affecting the position of directors and also of auditors. It is however a very difficult problem to tackle and in all probability nothing will be done. A further scandal in connection with the Anglo-Burma (not the Burmah) Oil Company is likely to be made public in the near future, which may result in some alterations of the conditions imposed upon companies before permission will be given for their shares to be dealt in on the London Stock Exchange. The protection afforded to the public is thought by many to be inadequate especially since the new regulations, permitting the publication of a statement in lieu of prospectus, came into force.

The measures before the American Senate for a higher protective tariff to which I referred last week and also those for the restriction of coastwise traffic to American vessels continue to excite considerable comment here. A particularly hard provision is that which extends this embargo to the Philippines, in which very large amounts of British capital are invested. The Chairman of one of our great steamship lines pointed out the other day that the present policy of the United States, adopted doubtless at the instance of the farmer of the middle-west, is nothing but a reaction to the doctrines of the mercantilists, which at the request of that country we finally abandoned between the years of 1849 and 1854.

AANTEKENINGEN.

De koers van den Indischen gulden. — Hieromtrent teekent de President der Javasche Bank in zijn Verslag over het boekjaar 1920/1921 het volgende aan:

! Ten einde een goed oordeel te hebben over den loop der wisselkoersen, dient men in de eerste plaats na te gaan door welke oorzaak in Nederlandsch-Indië de vraag naar remise op Nederland grooter is geworden dan het aanbod is geweest. In Nederlandsch-Indië is door verschillende omstandigheden een aanzwelling van beschikbare gelden ontstaan, deels door de opvoering van de uitgaven van Regeeringswege, deels door den enormen invoer van goederen tijdens de hoog-conjunctuur na het sluiten van den vrede van Versailles, en voor een ander deel door de groote win-

sten gedurende de laatste jaren in de cultures gemaakt. De groote Regeeringsuitgaven gingen gepaard met het opnemen van geld bij de circulatiebank, later door het in de open markt in Nederlandsch-Indië leenen tegen schatkistbiljetten en schatkistpromessen. Daarvoor werd het geld gebruikt, dat slechts tijdelijk in Indië aanwezig was en gedeeltelijk niet bestemd om voortdurend hier te blijven. Tijdelijk werd daardoor de vraag naar remise verminderd, maar dat geld moest op den duur uit Indië wegvloeien, evenals het grootste gedeelte van de winst in de cultures gemaakt en de enorme bedragen, die in den vorm van importgoederen met voorschot van de verschillende banken naar Nederlandsch-Indië waren gezonden. Een dergelijke toestand bracht natuurlijk mede een sterk oploopen van de obligo's van De Javasche Bank, waar in de eerste plaats voor de hooge prijzen van goederen en producten ook een hooger bedrag aan circulatiemiddelen noodig was.

Bij den aanvang van den oorlog in Augustus 1914 werd aan De Javasche Bank toegestaan het dekkingspercentage in metaal van hare obligo's van 40 op 20 pCt. terug te brengen. Deze wijze maatregel getuigt van een verziende voorzichtige politiek van de Regeering, die zeker wilde zijn, dat de circulatiebank te allen tijde zou kunnen voldoen aan de credietaanvragen zoowel van handel, landbouw en industrie als van zichzelf. Gelijke maatregel werd ook in Nederland genomen.

De Directie van De Javasche Bank heeft het gedurende den geheelen oorlog en ook later tot haren plicht gerekend, om het dekkingspercentage in metaal van hare obligo's op 40 pCt. te houden en niettegenstaande de obligo's van pl.m. f 125 miljoen tot bijna f 600 miljoen opliepen, is het haar steeds mogen gelukken, zij het ook met vele moeite en offeringen, de metaaldekking boven de 40 pCt. te houden.

Deze conservatieve politiek heeft weder ten gevolge gehad dat zoodra de obligo's verminderden metaaldekking kon worden vrijgegeven en waar het inderdaad in het afgelopen jaar mogelijk werd om die obligo's te verminderen, hoofdzakelijk doordat als gevolg van de verlaging der goederenprijzen minder circulatiemiddelen noodig waren, kon De Javasche Bank het vrijgekomen metaal, hetwelk voornamelijk buiten Nederlandsch-Indië lag, gebruiken om Amsterdam van middelen te voorzien ten einde tegemoet te komen aan de vraag, die in Nederlandsch-Indië bestond voor remises op Nederland. De Directie trachtte door aan die vraag naar remise te voldoen tegelijk de koersen op Nederland weder op pariteit te brengen. Dit nu is haar aanvankelijk volkomen gelukt. Koersen konden van 95 langzaam worden gebracht tot den pariteitskoers van 99½, daalden daarna verder tot ongeveer pari om later weder op 99½ te komen.

De Javasche Bank stelde de remise aanvankelijk voor iedereen verkrijgbaar; doch toen zij later merkte, dat die remises soms niet voor reële zaken, den import betreffende, maar voor arbitrage werden benut, moest zij de remises op Holland tot pariteitskoers alleen beschikbaar stellen voor reëlen import.

Ook het geringe aanbod van exportwissels maakte het voor vele banken moeilijk om mede te helpen aan de pogingen om den Nederlandsch-Indischen gulden op pariteit te houden. Daarom werden de banken, die aan die pogingen medewerkten, zooveel mogelijk door De Javasche Bank aan remises geholpen. In aangename samenwerking met de Nederlandsche Handel Maatschappij, Factory Batavia, zijn dan ook deze pogingen vrijwel met succes bekrond, tot groot voordeel van importeurs in Nederlandsch-Indië, maar meer speciaal tot voordeel van de Nederlandsche industrie. Immers bij koersen met 5 pCt. verlies zal het voor den Nederlandschen fabrikant moeilijk zijn om in Indië met buitenlandsche fabrikanten te concurreren, en waar de Nederlandsche industrie niet alleen recht heeft om hare producten in Nederlandsch-Indië te slijten, maar voor Nederland zelf de bloei van de Nederlandsche industrie van het grootste belang is, daar ligt het voor de hand, dat de circulatiebank in de Koloniën waar mogelijk steun verleent.

De Javasche Bank volgde dus het sedert 1906 steeds sterk doorgevoerde zoogenaamde Gold Exchange System door hare middelen in het buitenland direct of indirect tot handhaving van de pariteitskoersen zooveel mogelijk beschikbaar te stellen voor remises. Die middelen bestonden voor De Javasche Bank hoofdzakelijk in de gouddekking, vrijkomende door de vermindering van hare obligo's; tot normale goudprijzen van 2,47½ in hare boeken voorkomende, zijn ze naar Nederland overgebracht tot de geldende koersen, waardoor een groote winst is gemaakt, grooter dan in eenig jaar te voren, een winst, die langs natuurlijke weg werd verkregen als gevolg van de steeds gevoerde conservatieve politiek inzake de metaaldekking, die den steun aan den handel en het succes der pogingen om de koersen

op Nederland op pariteit te brengen mogelijk maakte.

Ware nu in vroegere jaren door De Javasche Bank gebruik gemaakt van haar recht om de metaaldekking desnoods tot 20 pCt. te laten terugloopen, toen de verhooging van hare obligo's zoo plotseling optrad, dan zou het niet mogelijk geweest zijn om het overvloedige kapitaal uit Indië weg te zenden tot redelijke koersen, omdat bij daling der obligo's dan geen voldoende metaal was vrijgekomen. Wanneer men bedenkt in welken toestand Nederlandsch-Indië dan had verkeerd en hoe de handel, landbouw en industrie in Nederlandsch-Indië dan zouden hebben geleden onder de inflatie, dan komt eerst recht uit hoe nuttig de conservatieve politiek en het in toepassing brengen van het Gold Exchange System is geweest.

Toen later het aanvullen van de middelen te Amsterdam langs den hierboven genoemden weg onvoldoende was, heeft De Javasche Bank gebruik gemaakt van de faciliteiten door de Nederlandsche Bank te Amsterdam toegestaan om goud, hetwelk bij De Javasche Bank te Amsterdam lag, bij de Nederlandsche Bank te beleenen. Zij had kunnen volstaan met de in voorraad te Amsterdam zijnde gouden f 10 stukken bij de Nederlandsche Bank te storten om daardoor hare middelen te verhoogen, ware het niet, dat de Nederlandsche Bank ongenegen was de verklaring te geven, dat zij wanneer het zou blijken, dat De Javasche Bank dat goud weder noodig had, het bedrag weder in goud beschikbaar zou stellen. Daarom werd overgegaan tot het beleenen van deze gouden f 10 stukken, waarvoor een rente verschuldigd was van 3 pCt. per jaar. Had men deze overeenkomst niet gemaakt en eenvoudig de gouden standpenningen in Amsterdam gebruikt om de beschikbare middelen aldaar te vermeerderen door die gouden tientjes als betalingsmiddel te gebruiken, dan was De Javasche Bank de gelegenheid ontkomen om, indien zulks noodig mocht blijken, haren goudvoorraad te Amsterdam weder aan te vullen. De betaalde rente aan de Nederlandsche Bank komt dus neer op een door De Javasche Bank betaalde premie van ¼ pCt. per maand om de zekerheid te hebben te allen tijde tegen betalingsmiddelen het uitgegeven goud weder te kunnen terugvangen. Op het einde van het boekjaar was voor een bedrag van f 8.000.000,— aan gouden tientjes op die wijze bij de Nederlandsche Bank beleend.

Het bedrag aan goud aan de Nederlandsche Bank in onderpand gegeven werd van den goudvoorraad afgevoerd en komt derhalve niet in aanmerking voor dekking van de obligo's van De Javasche Bank, aldus gevende een zuivere voorstelling van den stand van zaken. Maar ook in deze transactie is De Javasche Bank in hare vrije handeling belemmerd, doordat de Nederlandsche Bank de limite voor de beleening van gouden tientjes slechts op f 20.000.000,— stelde, en deze faciliteit dus feitelijk alleen kan worden gebruikt, wanneer in de toekomst kan worden gerekend, dat de middelen te Amsterdam weder op andere wijze kunnen worden aangevuld.

Een grooten steun in onze pogingen om de koersen op Nederland op pariteit te houden, ondervonden wij, doordat de Regeering van de provenuen der geplaatste leeningen een gedeelte te Amsterdam beschikbaar stelde tot vermindering van de schuld van de Indische Regeering in Nederlandsch-Indië.

Gaan wij nu na, dat aan T. T.'s en wissels in het 94ste boekjaar door De Javasche Bank een totaal bedrag van meer dan f 215.000.000,— naar Nederland is geremiteerd, dan blijkt daaruit wel hoe nuttig de hier beschreven actie van De Javasche Bank zoowel voor Indië als voor Nederland is geweest.

Ten aanzien van het toekomstig verloop van de wisselkoersen kan niets met eenige zekerheid worden voorspeld, zoolang De Javasche Bank hare middelen te Amsterdam niet in goud betaald kan krijgen.

De Javasche Bank zal ook verder zooveel in haar vermogen is trachten de pariteit van de Indische munt tegenover Nederland te handhaven en daarmede den reëlen import in Nederlandsch-Indië uit Nederland zooveel mogelijk steunen. De hulp van de Regeering door bij fundeering van vlottende schuld van Nederlandsch-Indië in Nederland afbetalingen te doen van schuld in Indië kan daarbij van groot nut zijn.

De Staatsschuld der Vereenigde Staten. — Volgens opgave van het Treasury Department te Washington bedroeg de staatsschuld der Vereenigde Staten op 31 Juli jl., \$ 22.957.373.891,00, een cijfer, dat voorloopig is, doch dat na het bekend worden van alle definitieve opgaven van de ontvangende

(Vervolg op pgn. 784).

MAANDCIJFERS.

HANDELSBEWEGING OVER DE MAAND JULI 1922

(volgens de groepen der naamlijst van goederen, opgesteld door het Centraal Bureau voor de Statistiek.)

Groepen	Invoer		Uitvoer		Saldo Invoer		Saldo Uitvoer	
	Gewicht	Waarde	Gewicht	Waarde	Gewicht	Waarde	Gewicht	Waarde
	K.G.	Gulden	K.G.	Gulden	K.G.	Gulden	K.G.	Gulden
I Dieren en dierlijke producten	10.846.928	6.334.041	44.930.527	29.846.342	—	—	34.083.599	23.512.301
II Plantaard. voortbrengselen	208.286.662	37.285.225	105.415.475	15.168.176	102.871.187	22.117.049	—	—
III Mineralen, metalen en niet in andere groepen opgenomen fabriek. daarv.	938.127.506	26.923.404	269797.609 ¹	8.026.145 ¹	668.329.897	18.897.259	—	—
IV Meel en meelfabrieken	16.630.875	2.827.516	13.925.617	2.660.764	2.705.258	166.752	—	—
V Chemische producten, geneesmiddelen, verfwaren en kleurstoffen	22.084.971	3.610.149	10.264.348	3.721.670	11.820.623	—	—	111.521
VI Olie, hars, was, pek, teer en distillatieproducten van teer; fabrieken van deze stoffen, n. a. g. ..	62.825.991	7.676.686	23.268.454 ²	9.790.954 ²	39.557.537	—	—	2.114.268
VII Hout en fabrieken van hout en dergelijke stoffen; meubelen, v. a. s.	167.587.969	13.500.087	3.883.563	739.796	163.704.406	12.760.291	—	—
VIII Huiden, vellen, leder, lederwerk en schoenwerk	2.050.132	3.771.316	1.950.792	2.366.408	99.340	1.404.908	—	—
IX Garen, touw en touwwerk, weefsels en stoffen, kleederen en modewaren	7.490.228	22.770.614	4.301.614	11.201.503	3.188.614	11.569.111	—	—
X Aardewerk, porselein, pottenbakkerswerk, gebakken steen en andere kunststeen	33.491.868	1.750.253	11.509.392	742.338	21.982.476	1.007.915	—	—
XI Glas	4.180.759	1.270.290	2.527.887	575.931	1.652.872	694.359	—	—
XII Papier	7.555.593	2.766.716	20.229.155	2.990.103	—	—	12.673.562	223.387
XIII Voedings- en genotmiddelen, niet genoemd in de groepen I, II, IV en VI	35.343.515	12.101.082	29.670.994	10.414.500	5.672.521	1.686.582	—	—
XIV Rijtuigen, voertuigen, vaartuigen en luchtvaartuigen ..	16.879.424	5.512.041	596.839	626.298	16.282.585	4.885.743	—	—
XV Andere goederen dan gebracht onder de groepen I tot en met XIV	16.065.873	16.568.480	9.252.747	6.317.227	6.813.126	10.251.253	—	—
Totaal	1.549.448.294	164.667.900	551.525.013	105.188.155	997.923.281	59.479.745	—	—
Waarvan Gouden Zilver, al of niet gemunt (opgenomen in groep III)	13.661	809.105	6.574	615.580	7.087	193.525	—	—

OVERZICHT van de waarde van den In- en Uitvoer voor elke maand van het loopende jaar en de drie daaraan voorafgaande jaren, met uitzondering van Munt en Muntmateriaal, in guldens. *)

Maanden	Invoer				Uitvoer			
	1919	1920	1921	1922	1919	1920	1921	1922
Januari	75.073.388	256.207.615	214.136.278	152.495.668	41.321.453	135.932.785	115.835.310	86.106.447
Februari	106.229.028	233.591.043	170.369.270	152.353.594	44.543.205	113.309.645	120.956.498	84.204.248
Maart	148.758.852	187.916.138	213.830.220	180.328.763	52.660.723	68.210.466	107.204.662	112.879.875
April	189.565.086	203.592.812	195.772.602	167.451.702	50.827.142	99.448.337	108.819.697	92.729.841
Mei	257.009.336	298.514.162	168.114.951	194.080.257	96.168.708	170.393.137	93.818.710	108.423.679
Juni	258.183.821	345.402.373	188.559.719	150.899.735	126.270.353	179.478.445	120.815.908	100.680.880
Juli	274.264.390	314.861.366	170.674.007	163.858.795	133.623.129	177.114.162	105.420.129	104.572.575
Augustus	313.403.619	267.956.122	186.640.179	—	163.771.619	130.018.883	142.544.083	—
September	298.107.886	317.368.670	197.271.439	—	162.131.110	165.965.569	135.749.765	—
October	319.833.079	337.338.332	179.043.171	—	214.577.467	148.140.438	114.694.641	—
November	296.351.809	270.811.334	175.806.364	—	171.171.804	156.557.011	106.623.879	—
December	288.958.920	298.867.123	180.000.903	—	154.241.692	156.922.833	97.115.318	—
Totaal	2.825.739.214	3.332.427.090	2.240.219.103	1.161.468.514	1.411.308.405	1.701.491.711	1.369.598.600	689.597.545

1) Hieronder zijn niet begrepen de bunkercolen voor Ned. schepen. 2) Hieronder is niet begrepen de bunkerolie voor Ned. schepen.

*) In de Statistiek over December 1919 zijn de bedragen vermeld met inbegrip van gouden en zilveren munt en muntmateriaal.

en betalende ambtenaren wel zeer weinig meer veranderen zal. De schuld was als volg samengesteld:

Obligaties:	\$	\$
Consols of 1930	599.724.050,00	
Loan of 1925	118.489.900,00	
Panama's of 1916-1936	48.954.180,00	
Panama's of 1918-1938	25.947.400,00	
Panama's of 1961	50.000.000,00	
Conversion Bonds	28.894.500,00	
Postal Savings Bonds	11.851.000,00	
		883.861.030,00
First Liberty Loan ..	1.951.841.450,00	
Second Liberty Loan ..	3.310.472.350,00	
Third Liberty Loan ..	3.473.777.500,00	
Fourth Liberty Loan ..	6.345.208.750,00	
		15.081.300.050,00
Total bonds		15.965.161.080,00

Notes:

Victory Liberty Loan 4½ pCt.	1.981.137.100,00
Treasury notes:	
Series A—1924	311.191.600,00
Series B—1924	390.706.100,00
Series A—1925	601.599.500,00
Series B—1925	334.975.950,00
Series A—1926	617.769.700,00
	2.256.242.850,00

Treasury Certificates:

Tax	1.345.356.500,00
Loan	408.273.000,00
Pittman Act	70.500.000,00
	1.824.129.500,00

War Savings Securities
(netto ontvangsten) . 616.354.718,85

Treasury Savings Securities
(netto waarde bij aflossing) . 72.614.989,02

Totaal rentedragende schuld	22.715.640.237,87
Schuld, waarop geen rente meer behoeft te worden betaald	14.665.240,26
Rentelooze schuld	227.068.412,87
Algemeen totaal	22.957.373.891,00

ONTVANGEN:

De Beurs-brandpolissen van 1921, vergeleken met die van 1916; samengesteld door H. G. Schuddebeurs, assuradeur te Rotterdam.

PRODUCTIE DER KOLENMIJNEN. 1)

(In tonnen van 1000 KG.)

(Gegevens verstrekt door het „Centr. Bur. voor de Statistiek”)

Naam van de Mijn	Juni		Juli	
	1922	1921	1922	1921
Staatmijnen.				
Wilhelmina.....	46.968	41.902	52.864	41.090
Emma	74.824	72.698	73.619	66.628
Hendrik	42.468	41.292	46.937	42.101
Totaal	164.260	155.892	173.420	149.819
Particul. mijnen.				
Domaniale mijn ..	44.390	37.876	47.257	36.384
Mijn Laura en Vereniging	39.653	41.719	42.495	40.406
Oranje-Nassau mijnen	86.389	79.736	96.549	80.536
Mijn Willem Sophie	24.050	21.535	27.440	23.230
Totaal	194.482	180.866	213.741	180.556
Totaal generaal	358.742	336.758	387.161	330.375

1) Kolenslik niet inbegrepen (in 1921 voor alle mijnen te zamen 322.058 ton, in de maanden Januari tot en met Juni 1922: 154.675 ton en in de maand Juli 1922: 25.008 ton.)

STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN.

N.B. *** beteekent: Cijfers nog niet ontvangen.

GELDKOERSEN.

BANKDISCONTO'S.

Ned. { Disc. Wissels. 4 18 Juli '22	Zweeds. R.ksbk 5 10 Mrt. '22
Bk. { Bel.Binn.Eff. 4 18 Juli '22	Bk. v. Noorw. . 5 17 Aug. '22
{ Vrsch. in R.C. 5 18 Juli '22	Zwits. Nat. Bk. 3½ 2 Mrt. '22
Bk. van Engeland 3 13 Juli '22	Belg. Nat. Bk. 5-5½ 19 Mei '21
Duitsche Rijksbk. . 7 28 Aug. '22	Bank v. Spanje 5½ 18 Mei '22
Bk. van Frankrijk 5 11 Mrt. '22	Bank v. Italië 6 20 Mei '20
Oostenr. Hong. Bk. 8 2 Sept. '22	F. Res. Bk. N.Y. 4 21 Juni '22
Nat. Bk. v. Denem. 5 25 Apr. '21	Javasche Bank 3½ 1 Aug. '09

OPEN MARKT.

Data	Amsterdam		Londen	Berlijn	Parijs	N. York
	Part. disconto	Prolongatie	Part. disconto	Part. disconto	Part. disc.	Call-money
2 Sept. '22	3	2½	2½	4-5/8	—	4½-5 1/2
28 A.-2 S. '22	2½-3	2½	2½-3/4	4-5/8	—	4-5 1/2
21-26 A. '22	—	2½-1/8	2½-1/8	4-5/8	—	4-5
14-19 A. '22	—	1¾-2½	2½-5/8	4-5/8	—	3-3½
29 A.-3 S. '21	—	2¾-3¼	4½-3/4	4-5/8	—	4½-5 1/2
30 A.-4 S. '20	3¾-1/2	4-1/2	6¾	4-5/8	—	6-10
20-24 Juli '14	3¾-3/16	2½-3/4	2½-3/4	2½-1/8	2½	5½-7 1/2

1) Noteering van 1 September.

WISSELKOERSEN.

WISSELMARKT.

Ook deze week waren de koersen weder zeer onzeker. Londen was meestal sterk aangeboden, zoodat Vrijdag voor 11,43½ werd afgedaan; daarna trad eenig herstel in. Parijs opende op 19,65 eerder gezocht en liep na sterke schommelingen op tot 19,92½. Na de zeer ernstige berichten over moeilijkheden in de entente daalde de koers weder tot 19,65 om Vrijdag op bericht, dat de vrede weer hersteld was en een tusschenweg voor het moratorium aan Duitschland gevonden was, weder tot 19,90 en later zelfs tot 20,10 op te loopen. Marken schommelden ongeveer in gelijke beweging, waren echter heden weder sterk aangeboden, waardoor ook Parijs weder een flink stuk terugliep. België werd over het algemeen minder sterk beïnvloed door den gang van zaken en was eerder stijgend; 18,65—19,02½. Dollars weinig veranderd. Skandinavië vrij stationnair, voor Stockholm en Kopenhagen met een iets flauwer stemming, daarentegen zeer flauw en sterk teruglopend voor Christiania, 44,10—42,75. Zwitserland weinig veranderd; ook Spanje vrij stationnair. Daarentegen Java weder vastar, 98½—98¾.

KOERSEN IN NEDERLAND.

Data	Londen *)	Parijs *)	Berlijn *)	Weenen *)	Brussel **)	New York **)
28 Aug. 1922 ..	11.46½	19.80	0.17½	0.004	18.89	2.56 7/8
29 " 1922 ..	11.47½	19.87½	0.17½	0.004½	18.95	2.57 7/8
30 " 1922 ..	11.45½	19.72½	0.16½	0.004	18.74	2.56 7/8
31 " 1922 ..	—	—	—	—	—	—
1 Sept. 1922 ..	11.44½	19.92½	0.19½	0.003½	18.87½	2.56 5/8
2 " 1922 ..	11.46½	20.10½	0.19½	0.004	—	—
Laagste d. w. 1)	11.43½	19.35	0.15	0.002	18.35	2.55 3/4
Hoogste " " 1)	11.47½	20.12½	0.21½	0.005	19.10	2.57 1/2
25 Aug. 1922 ..	11.44½	19.60	0.14½	0.003½	18.47½	2.55 1/8
18 " 1922 ..	11.50	20.47½	0.21½	0.004	19.47½	2.56 1/2
Muntpariteit ..	12.10	48.—	59.26	50.41	48.—	2.48

*) Noteering te Amsterdam. **) Noteering te Rotterdam.

1) Particuliere opgave.

Data	Stockholm *)	Kopenhagen *)	Christiana *)	Zwitserland *)	Spanje 1)	Batavia 1) telegrafisch
28 Aug. 1922	68.40	55.40	44.—	48.85	39.80	98½-98¾
29 " 1922	68.25	55.15	43.75	—	39.80	98½-98¾
30 " 1922	68.—	55.15	43.25	48.95	39.90	98½-98¾
31 " 1922	—	—	—	—	—	—
1 Sept. 1922	68.10	55.10	43.10	48.80	39.65	98½-98¾
2 " 1922	—	55.—	42.85	48.85	39.80	98½-98¾
L'ste d w. 1)	67.75	54.80	42.55	48.70	39.60	98 1/4
H'ste " " 1)	68.35	55.35	44.10	49.—	40.—	98 3/4
25 Aug. 1922	68.60	55.45	44.—	48.75	39.85	96 3/4-97
18 " 1922	67.95	55.40	44.60	48.95	40.05	98 1/2
Muntpariteit	66.67	66.67	66.67	48.—	48.—	100

*) Noteering te Amsterdam. 1) Particuliere opgave.

2) Noteering van 26 Augustus. 3) Idem van 19 Augustus.

KOERSEN TE NEW YORK.

Data	Cable Lond. (in \$ per £)	Zicht Parijs (in ct. p. frs.)	Zicht Berlijn (in ct. p. Mrk)	Zicht Amsterd. (in ct. p. gld.)
2 Sept. 1922	4.47.25	7.84	0.08	38.97
Laagste d. week	4.45.75	7.64	0.06	38.90
Hoogste " "	4.47.25	7.84	0.08	39.05
26 Aug. 1922	4.46.50	7.56	0.06	39.06
19 " 1922	4.48.—	7.96	0.08	38.95
Muntpariteit	4.86.67	5.18 1/4	95 1/4	40 1/16

KOERSEN VAN DE VOLGENDE PLAATSEN OP LONDEN

Plaatsen en Landen	Noteerings-eenheden	19 Aug. 1922	26 Aug. 1922	28 Aug./2 Sept. '22 Laagste Hoogste	2 Sept. 1922
Alexandrië ..	Piast. p. £	97 15/32	97 15/32	97 15/32	97 15/32
*B. Aires ¹⁾ ..	d. p. \$	44 1/8	43 7/8	43 3/4	44 1/2
Calcutta	Sh. p. rup.	1/3 5/8	1/3 1/2	1/3 1/2	1/3 5/8
Hongkong	id. p. \$	2/7	2/7	2/6 5/8	2/7 3/16
Lissabon	d. per Mil.	328 3/32	218 1/16	2 5/8	3
Madrid	Peset. p. £	28.64 1/2	28.78	28.65	28.82
*Montevideo ¹⁾	d. per \$	43 1/4	43 2	42 1/2	44
Montreal	\$ per Mil.	4.48 3/8	4.47 3/8	4.45 3/4	4.47 3/4
*R.d. Janeiro ..	d. per Mil.	7 1/4	7 1/4	7 1/4	7 1/4
Rome	Lires p. £	98 10/32	102 3/8	*100	103
Shanghai	Sh. p. tael	3/5 9/16	3/5 1/2	3/5 1/4	3/6 1/8
Singapore ..	id. p. \$	2/3 31/32	2/3 31/32	2/3 7/8	2/4 1/32
*Valparaiso ..	peso p. £	32.10	31.10	31.10	31.60
Yokohama ..	Sh. p. yen	2/1 21/32	2/1 9/16	2/1 1/2	2/1 13/16

* Koersen der voorafgaande dagen. ¹⁾ Telegrafisch transfert.
²⁾ Noteering van 25 Augustus.

NOTEERING VAN ZILVER.

Noteering te Londen		te New York	
2 Sept. 1922	35 1/4	70	
26 Aug. 1922	35 1/4	69 7/8	
19 " 1922	34 3/4	69 1/2	
3 Sept. 1921	38 1/4	63	
4 Sept. 1920	60 1/8	94	
20 Juli 1914	24 15/16	54 1/8	

NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte Balans op 4 September 1922.

Activa.		
Binnenl. Wis- sels, Prom., enz. in disc.	H.-bk. f 78.041.297,14 1/2 B.-bk. " 37.701.306,59 Ag.sch. " 62.504.591,58	f 178.247.195,31 1/2
Papier o. h. Buitenl. in disconto	idem eigen portef. f 74.439.108,—	
Af: Verkocht maar voor de bk. nog niet afgel.		74.439.108,—
Beleeningen incl. vrsch. in rek.-crt. op onderp.	H.-bk. f 48.578.529,26 B.-bk. " 7.302.519,54 Ag.sch. " 68.958.193,13 1/2	f 124.839.241,93 1/2
Op Effecten	f 102.732.116,26	
Op Goederen en Spec.	f 22.107.125,67 1/2	124.839.241,93 1/2
Voorschotten a. h. Rijk		13.201.344,25 1/2
Munt en Muntmateriaal	Munt, Goud f 56.238.820,— Muntmat., Goud f 549.715.947,01	
	f 605.954.767,01	
Munt, Zilver, enz.	f 8.761.981,66	
Muntmat., Zilver		614.716.748,67
Effecten	Bel. v. h. Res.fonds. f 5.566.320,37 1/2 id. van 1/3 v. h. kapit. " 3.879.600,37 1/2	9.445.920,75
Geb. en Meub. der Bank		4.522.000,—
Diverse rekeningen		27.037.610,64
		f 1.046.449.169,56 1/2
Passiva.		
Kapitaal	f 20.000.000,—	
Reservefonds	" 5.660.599,75	
Bijzondere reserve	" 1.675.581,33	
Bankbiljetten in omloop	" 984.909.485,—	
Bankassignatiën in omloop	" 1.631.415,83 1/2	
Rek.-Cour. } Het Rijk f — saldo's: } Anderen " 24.494.459,11 1/2		24.494.459,11 1/2
Diverse rekeningen		8.077.628,53 1/2
		f 1.046.449.169,56 1/2

NED. BANK 4 Sept. 1922 (vervolg).

Beschikbaar metaalsaldo	f 411.769.059,67
Op de basis van 2/3 metaaldekking	209.561.987,68
Minder bedragen bankbiljetten in omloop dan waartoe de Bank gerechtigd is	2.058.845.295,—
Verschillen m.d. vorig. weekst.: Meer	Minder
Disconto's	3.853.513,84
Buitenlandsche wissels	37.518,—
Beleeningen	24.990.964,99 1/2
Goud	—
Zilver	126.344,20 1/2
Bankbiljetten	24.524.260,—
Part. Rek.-Crt. saldo's	7.870.674,21 1/2

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Goud	Zilver	Bankbiljetten	Ander opeischbare schulden
4 Sept. 1922	605.955	8.762	984.909	26.126
28 Aug. 1922	605.955	8.888	960.385	33.429
21 " 1922	605.955	8.717	958.173	43.098
14 " 1922	605.955	8.529	970.672	45.634
7 " 1922	605.955	8.239	981.568	37.864
5 Sept. 1921	605.969	10.283	1.021.031	47.375
6 Sept. 1920	636.339	16.747	1.033.388	75.450
25 Juli 1914	162.114	8.228	310.437	6.198

Data	Totaal bedrag disconto's	Hiervan Schatkist-promessen rechtstreeks	Beleeningen	Beschikbaar Metaalsaldo	Deknings-percentage
4 Sept. 1922	178.247	30.000	124.839	411.769	60
28 Aug. 1922	182.101	34.000	99.848	415.340	62
21 " 1922	185.129	35.000	98.587	413.678	60
14 " 1922	190.510	35.000	104.983	410.482	60
7 " 1922	199.273	34.000	102.046	409.567	60
5 Sept. 1921	242.592	72.000	157.286	401.830	57
6 Sept. 1920	91.185	—	322.346	430.524	59
25 Juli 1914	67.947	14.300	61,686	43.521 1)	75

1) Op de basis van 2/3 metaaldekking.

Uit de bekendmaking van den Minister van Financiën blijkt, dat uitstonden op:

	28 Aug. 1922	4 Sept. 1922
Aan schatkistpromessen..	f 354.060.000,—	f 402.470.000,—
waarv. direct bij Ned. Bk.	" 34.000.000,—	" 30.000.000,—
Aan schatkistbiljetten ..	" 230.866.000,—	" 215.988.000,—
Aan zilverbons	" 28.846.853,—	" 29.709.148,—
Onder de vlottende schuld is begrepen:		
Voorsch. aan de Koloniën	" 278.229.000,—	" 279.883.000,—
Voorschot aan Gemeenten	30 Juni " 49.737.202,—	31 Juli " 49.737.202,—
te heffen Ink. belasting		
Tegoe d. v. d. Postch. & G. dst	28 Aug. " 54.602.057,—	4 Sept. " 54.728.810,—

JAVASCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens. De samengetrokken cijfers der laatste weken zijn telegrafisch ontvangen.

Data	Goud	Zilver	Bankbiljetten	Ander opeischb. schulden	Beschikb. metaalsaldo
26 Aug. 1922	202.500	—	268.000	102.500	128.400
19 " 1922	199.750	—	272.000	97.000	125.950
12 " 1922	197.750	—	275.500	96.000	123.450
15 Juli 1922	151.286	52.028	269.781	78.862	134.199
8 " 1922	152.321	49.051	270.272	60.281	135.962
1 " 1922	148.994	48.723	265.049	83.330	128.739
27 Aug. 1921	206.982	20.123	303.470	157.657	135.309
28 Aug. 1920	210.497	6.534	347.509	206.095	106.439
25 Juli 1914	22.057	31.907	110.172	12.634	4.842 2)

1) Sluippost activa. 2) Basis 2/3 metaaldekking. 3) Creditsaldo.

DE SURINAAMSCH BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Metaal	Circulatie	Andere opeischb. schulden	Disconto's	Div. reke- ningen ¹⁾
29 Juli 1922....	1.341	2.038	761	1.217	421
22 „ 1922....	1.376	2.082	708	1.153	449
15 „ 1922....	1.389	2.062	827	1.138	364
8 „ 1922....	1.407	2.156	764	1.144	1.111
1 „ 1922....	1.543	2.014	764	1.052	1.164
24 Juni 1922 ...	1.514	1.977	658	1.036	1.170
30 Juli 1921 ...	1.125	2.058	1.377	2.041	160
31 Juli 1920 ...	1.077	2.185	963	1.753	238
25 Juli 1914 ...	645	1.100	560	735	396

¹⁾ Sluitpost der activa.**BUITENLANDSCHE BANKSTATEN.****BANK VAN ENGELAND.**

Voornaamste posten, onder bijvoeging der Currency Notes, in duizenden pond sterling.

Data	Metaal	Circulatie	Currency Notes.		
			Bedrag	Goudd.	Gov. Sec.
30 Aug. 1922	127.411	123.919	293.311	27.000	250.763
23 „ 1922	127.417	123.454	295.130	27.000	252.728
16 „ 1922	127.408	124.361	298.927	27.000	256.745
9 „ 1922	127.400	125.542	302.095	27.000	259.903
2 „ 1922	127.400	125.774	299.730	27.000	257.343
26 Juli 1922	127.404	124.758	296.447	27.000	253.995
31 Aug. 1921	128.409	126.890	319.254	28.500	282.782
1 Sept. 1920	123.082	126.533	355.186	28.500	325.064
22 Juli 1914	40.164	29.317	—	—	—

Data	Gov. Sec.	Other Sec.	Public Depos.	Other Depos.	Reserve	Dek- kings- perc. ¹⁾
30 Aug. '22	44.358	76.121	26.227	98.096	21.942	17,64
23 „ '22	43.853	75.763	18.458	105.490	22.414	18,08
16 „ '22	42.629	79.618	14.169	111.588	21.596	17,17
9 „ '22	43.033	76.450	16.239	104.500	20.308	16,82
2 „ '22	44.280	76.980	15.356	107.970	20.075	16,28
26 Juli '22	46.505	72.243	14.297	107.576	21.096	17,30
31 Aug. '21	55.102	79.800	17.801	122.976	19.970	14,60
1 Sept. '20	57.408	75.467	16.433	113.340	14.999	11,56
22 Juli '14	11.005	33.633	13.735	42.185	29.297	52 ³ / ₈

¹⁾ Verhouding tusschen Reserve en Deposits.**DUITSCHER RIJKSBANK.**

Voornaamste posten, onder bijvoeging der Darlehens-kassenscheine, in duizenden Mark.

Data	Metaal	Daarvan Goud	Kassen- scheine	Circulatie	Dek- kings- perc. ¹⁾
					Dek- kings- perc. ¹⁾
23 Aug. '22	1.025.921	1.004.861	20.503.192	215.163.262	10
14 „ '22	1.026.623	1.004.858	16.598.678	205.275.372	8
7 „ '22	1.025.949	1.004.859	13.339.704	198.463.679	7
28 Juli '22	1.024.850	1.004.860	13.083.023	189.794.722	7
21 „ '22	1.025.330	1.004.859	9.351.163	177.027.024	6
14 „ '22	1.024.326	1.004.859	10.789.974	175.437.418	7
23 Aug. '21	1.108.107	1.091.543	3.644.332	77.190.575	6
23 Aug. '20	1.099.314	1.091.674	18.074.736	56.270.495	34
23 Juli '14	1.691.398	1.356.857	65.479	1.890.895	93

¹⁾ Dekking der circulatie door metaal en Kassenscheine.

Data	Wissels	Rek. Crt.	Darlehenskassenscheine	
			Totaal uitgegeven	In kas bij de Reichsbank
23 Aug. 1922	241.210.577	47.804.913	33.103.100	20.489.200
14 „ 1922	230.704.072	44.056.158	29.224.800	16.583.400
7 „ 1922	220.375.517	36.758.781	26.469.700	13.325.100
28 Juli 1922	215.980.298	39.976.216	25.422.500	13.067.900
21 „ 1922	203.026.231	35.603.336	20.724.900	9.336.900
14 „ 1922	201.126.658	36.275.656	22.301.400	10.774.100
23 Aug. 1921	76.062.756	9.639.476	11.536.400	3.558.900
23 Aug. 1920	41.381.199	12.050.195	31.232.100	18.030.300
23 Juli 1914	750.892	943.964	—	—

BANK VAN FRANKRIJK.

Voornaamste posten in duizenden francs.

Data	Goud	Waarvan in het Buitenland	Zilver	Te goed in het Buitenland	Buit.gew. voorsch. a/d. Staat
31 Aug. '22	5.531.528	1.948.367	285.824	576.672	23.900.000
24 „ '22	5.531.080	1.948.367	285.669	577.344	23.300.000
17 „ '22	5.530.714	1.948.367	285.577	577.975	23.500.000
9 „ '22	5.530.590	1.948.367	285.409	577.892	23.000.000
1 Spt. '21	5.522.383	1.948.367	276.831	627.337	25.300.000
2 Spt. '20	5.590.670	1.978.278	254.527	688.870	26.300.000
23 Juli '14	4.104.390	—	639.620	—	—

Data als boven.	Wissels	Uitge- stelde Wissels	Beleen- ning	Bankbil- jetten	Rek. Crt. Parti- culieren	Rek. Crt. Staat
1.897.692	34.667	2.117.264	36.050.884	2.111.317	27.597	
1.952.196	34.700	2.154.871	36.221.340	2.229.497	58.547	
1.994.057	34.926	2.174.583	36.449.878	2.210.643	73.665	
2.524.996	71.326	2.151.807	37.024.735	2.795.463	40.733	
2.167.712	486.924	1.925.826	38.333.160	3.041.163	64.892	
1.541.980	—	769.400	5.911.910	942.570	400.590	

BANQUE NATIONALE DE BELGIQUE.

Voornaamste posten in duizenden francs.

Data	Metaal incl. buitenl. saldi	Beleen. van buitenl. voord.	Beleen. van prom. d. provinc.	Binn. wissels en beleen.	Circu- latie	Rek. Crt. partic.
31 Aug. '22	330.179	84.653	480.000	620.446	6.527.662	283.286
24 „ '22	331.142	84.653	480.000	611.774	6.412.399	354.188
17 „ '22	333.007	84.653	480.000	586.583	6.427.057	255.736
10 „ '22	333.246	84.653	480.000	561.516	6.420.837	219.636
1 Spt. '21	322.146	84.653	480.000	798.732	6.216.234	437.776
2 Spt. '20	358.069	84.653	480.000	693.770	5.603.999	1.378.971

VEREENIGDE STATEN VAN NOORD-AMERIKA.**FEDERAL RESERVE BANKS.**

Voornaamste posten in duizenden dollars.

Data	Goudvoorraad			Zilver etc.	F.R. Notes in circu- latie
	Totaal bedrag	Dekking F. R. Notes	In het buitenl.		
16 Aug. '22	3.066.434	2.285.486	—	131.424	2.142.303
9 „ '22	3.071.643	2.275.919	—	130.534	2.147.223
2 „ '22	3.071.424	2.265.574	—	131.260	2.140.121
26 Juli '22	3.054.531	2.238.763	—	126.967	2.126.809
17 Aug. '21	2.600.295	1.774.105	—	145.173	2.503.642
20 Aug. '20	1.966.351	1.304.879	111.455	155.486	3.174.725

Data	Wissels	Totaal Deposito's	Gestort Kapitaal	Goud- Dek- kings- perc. ¹⁾	Algem. Dek- kings- perc. ²⁾
16 Aug. '22	532.085	1.846.965	105.983	76,9	80,2
9 „ '22	528.964	1.835.803	105.730	78,9	80,4
2 „ '22	550.296	1.885.023	105.589	76,3	79,6
26 Juli '22	536.119	1.888.114	105.198	76,1	79,2
17 Aug. '21	1.554.027	1.671.249	102.896	62,3	38,8
20 Aug. '20	2.940.026	2.484.556	96.759	65,8	41,8

¹⁾ Verhouding totalen goudvoorraad tegenover opeschebare schulden: F. R. Notes en netto deposito. ²⁾ Verhouding totalen voorraad muntmateriaal en wettig betaalmiddel tegenover idem.**PARTICULIERE BANKEN AANGESLOTEN BIJ HET FED. RES. STELSEL.**

Voornaamste posten in duizenden dollars.

Data	Aantal banken	Totaal uitgezette gelden en beleggingen	Reserve bij de F. R. banks	Totaal deposito's	Waarvan time deposits
9 Aug. '22	794	10.793.238	1.351.778	14.748.191	3.569.485
2 „ '22	794	10.804.278	1.404.066	14.837.348	3.506.542
26 Juli '22	794	10.740.272	1.386.457	14.658.059	3.515.379
19 „ '22	795	10.807.529	1.432.051	14.688.733	3.487.015
10 Aug. '21	813	11.593.349	310.480	13.175.405	2.898.858
13 Aug. '20	815	16.820.434	1.392.064	14.160.949	2.724.090

Aan het eind van ieder kwartaal wordt een overzicht gegeven van enkele niet wekelijks opgenomen bankstaten.

EFFECTENBEURZEN.

Amsterdam, 4 September 1922.

Het valt niet te ontkennen, dat gedurende de afgelopen week „de facto” een zekere toenadering tusschen Duitschland en de Geallieerde Regeeringen tot stand is gekomen. Want, al moge enerzijds het accepteren door het Belgische gouvernement van Duitsche schatkistwissels al niet volkomen gelijk staan met het gevraagde moratorium, al moge anderzijds de Duitsche Republiek door haar weigering om bepaalde garanties aan te wijzen er wellicht toe hebben bijgedragen een bevredigende regeling moeilijker te maken, een niet te ontkennen feit is het, dat de met zooveel vrees verbeide tijd van beslissing door de Commissie van Herstel thans achter den rug is en dat geen schokkende gebeurtenissen zich hebben voorgedaan. Integendeel is in het vooruitzicht gesteld, weliswaar niet met zoovele woorden, maar toch voor den „bon entendeur” op niet te miskennen duidelijke wijze, dat de Commissie van Herstel zich binnenkort opnieuw met de kwestie van een definitieve regeling zal bezig houden en dan, als het eenigszins mogelijk zal blijken, te zamen met de Commissie van Bankiers, die eenige maanden geleden haar arbeid niet heeft kunnen voltooien. Dit kon indertijd niet geschieden, omdat er toen geen sprake kon zijn van eenige vermindering of zelfs van eenig uitstel ten aanzien van de Duitsche schadeloosstelling; het enkele feit, dat de mogelijkheid van een opnieuw bijeenroepen der bankiers-conferentie in uitzicht is gesteld, sluit in zich de kans, dat de belanghebbende partijen thans wel over een nadere regeling van de Duitsche schulden willen praten.

Het is natuurlijk te voorzien geweest, dat de beurs te Berlijn de vrij bevredigende regeling met een reactie ten aanzien van de fondsenmarkt zou begroeten. Weliswaar is men nog zeer sceptisch gestemd (het verleden heeft niet veel ruimte voor illusies gelaten) doch het onmiddellijk gevolg van het uitblijven van dwangmaatregelen van Fransche zijde en van het vooruitzicht op een nadere bespreking, wat de oorlogsschatting betreft, is toch geweest een geweldige teruggang in de koersen van buitenlandsche betaalmiddelen. Toch is de reactie op de fondsenmarkt hiermede niet geheel in overeenstemming geweest, hetgeen niet meer dan natuurlijk is te noemen, indien men bedenkt, dat de voorafgegane rijzing ook niet ten volle op de fondsenmarkt was verdisconteerd. Bovendien is men van meening, dat de prijzen van buitenlandsche valuta's ten slotte toch weder een hooger niveau zullen gaan bereiken. Zelfs indien de belastingen, oude en nieuwe te zamen, spoedig en ten volle zullen binnenkomen, indien arbeidsonlusten uitblijven (hetgeen wel mag worden verwacht, gezien de bereidwilligheid der mijnwerkers om overwerk te verrichten), indien binnen niet al te lang tijdsverloop engere grenzen gesteld zullen worden aan de annuïteiten der schadeloosstelling, dan nog zal de inflatie niet plotseling een einde kunnen nemen. De prijzen van alle import-goederen toch zijn gedurende de jongste periode van valuta-rijzing zoo buitensporig gemonteerd, dat alle kringen der bevolking behoefte hebben aan een grooter kwantum binnenlandsche betaalmiddelen. De Regeering heeft zich dan ook reeds genoodzaakt gezien de bijtenden-drukkerij dag en nacht en ook des Zondags te doen doorwerken.

Uit één en ander is ontegenzeggelijk de betrekkelijk vaste tendens aan de Berlijnsche beurs te verklaren. Hierbij komt, dat er voor buitenlandsche rekening uitgebreide vraag bestaat naar vaste-rente dragende stukken, zoodat het gunstig koersverloop hiervan het gemiddelde peil van alle fondsen ophoudt. De „Frankfurter Zeitung” registreert dan ook slechts een daling in het indexcijfer van 92 punten (van 695 tot 603), hetgeen voor Duitsche beursbegrippen zeer matig is te noemen.

Te Londen is de beurs eveneens niet al te opgewekt geweest. Waar de markt als geheel tot voor zeer korten tijd weinig rekening heeft gehouden met den loop van zaken op de valuta-afdeelingen, is dit in de laatste weken wel eenigszins veranderd. De Sterling-koers is ten opzichte van verschillende deviezen eenigszins dalend. Wat den dollar betreft, moet dit vermoedelijk worden toegeschreven enerzijds aan verminderde vraag vanuit Amerika naar steenkolen, nu de staking der mijnwerkers reeds voor het overgrote deel tot het verleden behoort en anderzijds aan vermeerderde behoefte aan Amerikaansche producten. Ten aanzien van de Hollandsche valuta is het waarschijnlijk, dat thans aan de Londensche beurs veel marktenverkoop voor Amsterdamsche rekening worden geëffectueerd. De telefonische verbinding met Londen heeft het mogelijk gemaakt Amsterdam als een zeer actief tus-

schenstation tusschen Duitschland en Engeland te doen fungeren. Bij de reageerende houding van het Pond Sterling komt de eenigszins stroeve situatie van de geldmarkt (het disconto voor schatkistwissels is in één week tijds gemonteerd van £2,2,- tot £2,11,-) en het ontbreken van een helder inzicht in de politieke verhoudingen van de naaste toekomst. Bovendien baart de Iersche kwestie nog steeds zorg. Het zijn dus alleen die markt-afdeelingen, die een bijzonderen stimulans vanuit het buitenland kunnen ontvangen, welke de aandacht hebben getrokken. In de eerste plaats was dit de afdeeling voor Zuid-Afrikaansche mijnwaarden, vervolgens aandeelen in diamant-mijnen en ten slotte de markt voor Royal Dutch.

De beurs te Parijs is in tegenstelling met die van Londen zeer vast geweest. Verwondering behoeft dit niet te wekken, indien men den loop van den Franschen franc slechts nauwkeurig heeft gevolgd. De Fransche markt neemt steeds sterker het karakter van een valuta-markt aan, d.w.z. dat de verhandelde waarden zeer gevoelig worden voor de ups-and-downs van den koers van het eigen betaalmiddel in het buitenland. Deze hangt echter niet uitsluitend samen met de maatregelen, die ten aanzien van de Duitsche schadeloosstelling worden genomen; afgezien hiervan zou wellicht toch een zekere reactie zijn ingetreden. De handelsbalans toch is niet meer zoo gunstig als eenigen tijd geleden het geval is geweest; gedurende de eerste zeven maanden van het loopende jaar hebben de importen in Frankrijk bedragen Frs. 12.667 miljoen of Frs. 588 miljoen meer dan in de overeenkomstige periode van het vorige jaar en de exporten Frs. 10.802 miljoen, of Frs. 752 miljoen minder. De betalingsbalans zal dus nog veel ongunstiger cijfers te aanschouwen geven, gezien Frankrijks schulden aan het buitenland.

Alleen de markt te New York heeft zich uit innerlijke kracht op een hoog peil kunnen handhaven. De stakingen in de mijnen en bij de spoorwegen behooren al reeds tot het verleden, of een bevredigende regeling is aanstaande. De prijzen van velerlei artikelen bewegen zich in opgaande richting. De oogst-vooruitzichten zijn schitterend. De maïs-oogst zal zoodanig worden, dat het te bereiken kwantum slechts vier malen in de geschiedenis des lands is voorgekomen. De hooi-opbrengst zal een record-cijfer te aanschouwen geven, evenals de aardappel-oogst. Tabak en appelen zullen niet achter blijven. Het spreekt vanzelf, dat dergelijke perspectieven niet nalaten een uitermate gunstigen invloed op de fondsenmarkt uit te oefenen, hoewel men zich aan den anderen kant eenigszins ongerust begint te maken over de mogelijkheid van den afzet dezer ontzaglijke hoeveelheden voedingsmiddelen. Het is buiten kijf, dat een zeer groot deel naar Europa verscheept zal moeten worden en het is in verband hiermede, dat men zich in den laatsten tijd ietwat meer voor Europeesche toestanden begint te interesseeren. Het zal echter vermoedelijk nog wel eenigen tijd moeten duren, alvorens de Unie aan den lijve zal ondervinden in welk een deplorabelen toestand het grootste deel van Europa zich bevindt. Tot nu toe vloeit alles nog in de Vereenigde Staten tezamen, zoodat een gevoel van niet te verliezen macht ontstaat. Indien men bedenkt, dat sinds den wapenstilstand een totaal bedrag van 620 miljoen dollars aan vreemde waarden in de Vereenigde Staten is geïmporteerd (afgezien van de emissies van buitenlandsche fondsen) en dat gedurende dien tijd voor een bedrag van 489 miljoen dollars aan Amerikaansche waarden is teruggekocht, dan besett men eenigszins de geweldige kapitaalcracht van dit land, vooral indien men bedenkt, dat dit proces, zij het in minder snel tempo, nog dagelijks plaats heeft.

Te o n z e n t is de belangstelling gedurende de afgelopen week niet al te groot geweest. De onderbreking van de berichtperiode door den verjaardag van H. M. de Koningin heeft hiertoe natuurlijk wel eenigszins bijgedragen, hoewel een zekere compensatie te vinden was in het feit, dat de Zaterdagse beursvacantiedagen thans tot het verleden behooren. Maar in hoofdzaak was het de sloude apathie aan onze beurs, die nog niet is verjaagd door eenige gebeurtenis van bijzondere betekenis. De staatsfondsenmarkt alleen was doorlopend vast gestemd, althans voor de binnenlandsche soorten. Deze konden vrijwel alle in prijs verbeteren. De ruimte op de geldmarkt en het gemis aan belangstelling voor aandeelen heeft de vraag naar beleggingswaarden in de hand gewerkt.

				28 Aug.	1 Sept.	4 Sept.	Rijzing of daling.
5	%	Ned. W. Sch.	1918	87 ¹ / ₂	87 ⁷ / ₁₆	88	+ ¹ / ₂
4 ¹ / ₂	%	„ „ „	1916	87 ⁸ / ₈	88 ¹ / ₄	88 ¹ / ₂	+ ¹ / ₄
4	%	„ „ „	1916	78 ⁹ / ₁₆	79 ¹⁵ / ₁₆	80 ¹⁵ / ₁₆	+ ² / ₈
3 ¹ / ₂	%	„ „ „	72 ¹ / ₄	72 ¹ / ₄	72 ⁸ / ₈	+ ¹ / ₈
3	%	„ „ „	62 ⁷ / ₈	62 ⁹ / ₁₆	63 ¹ / ₈	+ ¹ / ₄

Noteeringen.

Data	Chicago			Buenos Ayres		
	Tarwe	Mais	Haver	Tarwe	Mais	Lijnzaad
	Sept.	Sept.	Sept.	Sept.	Sept.	Sept.
2 Spt. '22	99	59 ³ / ₄	32 ⁵ / ₈	11,45	7,95 ¹	18,05
26 Aug. '22	101 ⁷ / ₈	60 ¹ / ₂	31 ³ / ₄	11,55	7,80 ¹	17,90
2 Spt. '21	124	53 ³ / ₄	35	18,05 ¹	9,20 ¹	22,95 ¹
2 Spt. '20	257 ³ / ₄	139 ¹ / ₄	66	20,15 ²	9,55	25,80
2 Spt. '19	223	172	69 ⁷ / ₈	16,80 ¹	9,65 ¹	33,05
20 Juli '14	82	56 ³ / ₈	36 ¹ / ₂	9,40	5,38	13,70

¹) per October. ²) per Februari

Locoprijzen te Rotterdam/Amsterdam.

Soorten	4 Sept. 1922	28 Aug. 1922	5 Sept. 1921
Tarwe*	12,25	12,—	18,50
Rogge (No. 2 Western) ¹)	9,80	9,80	17,50
Mais (La Plata)	209,—	212,—	212,—
Gerst (48 lb. malting) .. ²)	192,—	195,—	290,—
Haver (38 lb. white cl.) .. ¹)	9,70	9,50	14,—
Lijnkoeken (Noord-Ameri- ka van La Plata-zaad) ¹)	12,40	13,—	18,85
Lijnzaad (La Plata)	375,—	380,—	475,—

¹) p. 100 K.G. ²) p. 2000 K.G. ³) per 1960 K.G.

* Nr. 2 Hard/Red Winter Wheat.

AANVOEREN in tons van 1000 K.G.

Artikelen.	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	27 Aug./2 Sept. 1922	Sedert 1 Jan. 1922	Overeenk. tijdvak 1921	27 Aug./2 Sept. 1922	Sedert 1 Jan. 1922	Overeenk. tijdvak 1921	1922	1921
	Tarwe	36.841	739.105	942.488	—	26.976	12.845	766.081
Rogge	7.211	145.970	103.352	—	—	325	145.970	103.677
Boekweit	—	9.555	4.801	—	—	500	9.555	5.301
Mais	8.446	698.911	642.153	—	69.765	57.817	768.676	699.970
Gerst	1.851	103.178	167.444	—	3.597	6.974	106.775	174.418
Haver	648	84.315	58.858	—	50	3.026	84.365	61.884
Lijnzaad	11.324	120.663	101.383	—	59.992	72.806	180.655	177.189
Lijnkoek	1.413	52.756	78.765	—	1.547	19.120	54.303	97.885
Tarwemeel	2.147	36.950	41.567	50	5.004	1.070	41.954	42.637
Andere meelsoorten	230	6.978	26.634	—	2.615	1.313	9.593	27.947

stand. Niettegenstaande de geringe vraag van Europa bleven de noteeringen in Argentinië voor lijnzaad ten volle gehandhaafd, ja het slot is zelfs niet onaanzienlijk hooger dan een week geleden. De verschepingen naar Europa waren zeer gering, naar Noord-Amerika iets grooter. De zichtbare voorraad in de havens is wederom toegenomen en men rekent nu algemeen op een nog belangrijk uitvoersurplus van Argentinië.

Nederland. De handel in tarwe beperkte zich bijna uitsluitend tot aangekomen of verwachte partijen. Er was een vrij geregeld vraag, doch het aanbod was ruim voldoende, zoodat de markt zich niet op pariteit van Amerika kon stellen. Hetzelfde geldt ook voor mais, waarvan wederom de aankomsten te groot waren om plotseling door de consumptie opgenomen te kunnen worden. Daar evenwel de stroomende hoeveelheid nu buitengewoon klein is geworden, vond ten slotte een stijging plaats; nieuwe zaken zijn evenwel nog hoogst moeilijk. Voor lijnzaad bleef de vraag gering.

SUIKER.

NOTEERINGEN.

Data	Amsterdam per Aug.	Londen			New York 96 pCt. Centrifugals
		Tates Cuba No. 1	White Java f.o.b. per September/October	Amer. Gr. Anulated c.l.f. September	
		Sh.	Sh.	Sh.	
29 Aug. '22	f 22 ⁵ / ₈	58/3	19/6	23/3	4,92
22 „ '22	„ 21 ⁷ / ₈	59/3	19/6	24/—	4,83
29 Aug. '21	„ 36 ¹ / ₂	62/—	21/3	28/6	4,86
29 Aug. '20	„ —	116/—	77/—	—	12,04
4 Juli '14	„ 11 ¹³ / ₃₂	18/—	—	—	3,26

In sympathie met Amerika verbeterde de stemming op de verschillende suikermarkten. Belangrijke afdoeningen kwamen in Europa echter niet tot stand, hetgeen voornamelijk te wijten is aan den economischen toestand.

In de Vereenigde Staten liepen de noteeringen gestadig op en sloten na eene kleine fluctuatie op d.c. 5,24 voor Spot Centrifugals en d.c. 3,61 voor October, d.c. 3,66 voor December, d.c. 3,42 voor Maart en d.c. 3,53 voor Mei.

De laatste Cuba-statistiek luidt:

	1922	1921	1920
	tons	tons	tons
Weekontvangsten 26 Aug.	37.564	26.032	16.172
Tot. ontv. 1 Jan.-26 Aug.	3.672.282	3.122.848	3.098.220
Werkende fabrieken	4	4	4
Weekexport 26 Aug.	55.528	77.874	24.033
Tot. exp. 1 Jan.-26 Aug.	3.196.177	1.865.485	3.130.346
Tot. voorraad op 26 Aug.	495.253	1.256.743	327.032

Op Java was eveneens eene betere stemming merkbaar, evenwel ook zonder belangrijke afdoeningen uit de eerste hand. Het rendement van 145 fabrieken bedroeg op 1 Sep-

tember 5¹/₂ pCt. meer dan het vorig jaar op hetzelfde tijdstip.

In Nederland was de markt aanvankelijk vast met oplopende prijzen. Op de termijnmarkt werd Augustus tot ongeveer f 22¹/₂ afgedaan en October/December tot f 22¹/₄, later verflauwde de stemming. Aangekomen Java-suiker werd ook nog tot f 23¹/₂ basis c.i.f. verhandeld. De totale omzet bedroeg deze week ongeveer 4000 tons.

KATOEN.

Marktbericht van de Heeren Sir Jacob Behrens & Sons, Manchester, d.d. 30 Augustus 1922.

De positie van de Amerikaansche katoenmarkt blijft onveranderd. Prijzen fluctueeren dagelijks, maar zijn ten slotte toch vast door de voortdurende groote hitte in het Zuid-Westen. Ten gevolge van realisaties en arbeidsmoeilijkheden is de markt zoo nu en dan wel flauwer, doch ten slotte durft men niet blanco te verkoopen in verband met het verwachte bureaubericht op Vrijdag a.s. De conditie van den oogst wordt door verschillende autoriteiten op 56 tot 62 pCt. geschat en de oogst op tien-en-eenhalf à elf millioen balen, zoodat de schattingen onderling nog al verschillen. De verkoopen van spotkatoen in Liverpool zijn klein, daar de meeste spinnerijen besloten hebben hun vacantiweek tot veertien dagen uit te breiden. De berichten van Alexandrië blijven goed en de prijs van Egyptische katoen is onveranderd.

Zaken in garens zijn teleurstellend. Enkele weverijen hebben wat meer gekocht, doch over het algemeen is de vraag kleiner dan men verwachtte en biedingen zijn in den regel niet hooger dan veertien dagen geleden, terwijl de meeste spinnerijen ongeveer ¹/₄ penny per lb. meer vragen. In enkele gevallen heeft men voor bepaalde soorten weft en twist, speciaal in de medio nummers, een behoorlijke verhooging kunnen krijgen. Egyptische garens zijn onveranderd en hierin gaat ook heel weinig om. Bundelgarens voor export zijn dan ook alleen te verkoopen tegen zeer lage prijzen en in den regel zijn de biedingen zonder resultaat. Er is wel iets gedaan voor Calcutta en Madras in 40er mule en eveneens in 70er/100er Medio, maar alleen tegen zeer slechte prijzen. Van het Continent is de vraag al zeer gering.

In manufacturen is deze week al heel weinig omgegaan. Prijzen zijn vast en terwijl koopers nog trachten tot oude prijzen af te sluiten, wordt dit voor fabrikanten heel moeilijk, daar garenprijzen weer opnieuw zijn gestegen. Aanvragen voor stapels van Calcutta en de andere Indische markten zijn zeer verminderd daar koopers niet meer willen betalen dan eenige weken geleden. Wel schijnen er nog al belangrijke hoeveelheden verkocht te zijn en de vraag is niet voldoende om thans hogere prijzen te verkrijgen. Voor bundels is de vraag iets beter en hoopt men, dat daarin ook nog zaken gedaan zullen kunnen worden. China blijft

zonder eenige belangstelling. Zoolang de Duitse wisselkoers zoo sterk blijft fluctueeren kan men geen opleving in zaken verwachten en over de geheele wereld neemt men over het algemeen een afwachtende houding aan in verband met de verdere ontwikkeling van de politieke toestanden in Midden Europa.

23 Aug. 30 Aug. Oost. koersen. 22 Aug. 29 Aug.
 Liverpoolnoteeringen T.T. op Indië $1\frac{1}{3}\frac{1}{8}$ $1\frac{1}{3}\frac{1}{8}$
 F.G.F. Sakellaridis 18,00 18,00 T.T. op Hongkong $2\frac{1}{6}\frac{1}{8}$ $2\frac{1}{6}\frac{1}{8}$
 G.F. No. 1 Oomra 9,45 9,45 T.T. op Shanghai $3\frac{1}{5}\frac{1}{8}$ $3\frac{1}{5}\frac{1}{8}$

Noteering voor Loco-Katoen
 (Middling Uplands).

	1 Sept. '22	26 Aug. '22	19 Aug. '22	2 Sept. '21	2 Sept. '20
New York voor Middling	22,25 c	22,25 c	22,70 c	18,15 c	31,75 c
New Orleans voor Middling	21,75 c	21,75 c	21,88 c	17,— c	29,— c
Fy Middling	— d	13,70 d	13,35 d	11,70 d	22,60 d

Ontvangsten in en uitvoeren van Amerikaansche havens.
 (In duizentdallen balen)

Data	Ooreenkomstige perioden	
	1 Aug. '22 tot 2 Sept. '22	1920—21 1919—20
Ontvangsten Gulf-Havens..	160	310
" Atlant. Havens	46	137
Uitvoer naar Gr. Brittannië	61	59
" " 't Vasteland.	155	362
" " Japan etc..		112

Voorraden in duizentdallen	1 Sept. '22	2 Sept. '21	3 Sept. '20
Amerik. havens.....	—	1299	718
Binnenland.....	—	944	740
New York.....	—	150	29
New Orleans.....	—	398	200
Liverpool.....	—	1001	929

KOFFIE.

(Mededeeling van de Makelaars G. Duuring & Zoon, Kolff & Witkamp, Leonard Jacobson & Zonen en G. Bijddendijk).

Noteeringen en voorraden.

Data	Rio		Santos		Wisselkoers
	Voorraad	Prijs No. 7	Voorraad	Prijs No. 4	
2 Sept. 1922	1.829.000	15.250	2.613.000	20.000	$7\frac{1}{4}$
26 Aug. 1922	1.867.000	15.250	2.587.000	19.900	$7\frac{1}{4}$
19 " 1922	1.813.000	15.400	2.609.000	19.500	$7\frac{1}{2}$
2 Sept. 1921	1.502.000	12.325	3.071.000	15.300	$8\frac{1}{8}$

Ontvangsten:

Data	Rio		Santos	
	Afgelopen week	Sedert 1 Juli	Afgelopen week	Sedert 1 Juli
2 Sept. 1922	93.000	626.000	167.000	1.199.000
2 Sept. 1921	113.000	886.000	182.000	1.586.000

RUBBER.

De markt was in de afgelopen week flauw gestemd. Ofschoon het officieel bericht, dat de Nederlandsche regeering geen aanleiding vindt tot het nemen van wettelijke bepalingen tot beperking der rubberproductie, de prijzen eenigszins drukte, stelden deze zich weer spoedig op het oude niveau. Vraag en aanbod zijn beide zeer gering.

De slotnoteeringen op de termijnmarkt zijn:

einde voorafgaande week:

Prima Crêpe September	37	38
" " Oct./Dec.	$37\frac{1}{2}$	$38\frac{1}{2}$
" " Jan./Maart	39	$39\frac{1}{2}$
Smoked Sheets September	$37\frac{1}{2}$	39
" " Oct./Dec.	$38\frac{1}{2}$	40
" " Jan./Maart	$39\frac{1}{2}$	$41\frac{1}{2}$

4 September 1922: $37\frac{1}{2}$

COPRA.

De markt was deze week kalm gestemd, en was tegen het slot iets beter, naar aanleiding van eenige vraag van Londen.

Consumenten koopen zeer weinig, terwijl de markt gedrukt wordt door zeer groote arrivementen.

De noteeringen zijn:

Java f.m.s. October/December aflading	f. 27,—
" " Augustus/October	" 26 $\frac{1}{4}$
" " aangekomen	" 26,—

4 September 1922.

METALEN.

Loco-Noteeringen te Londen:

Data	Ijzer Cleo. No. 3	Koper Standard	Tin	Lood	Zink
4 Sept. 1922..	nom. 63.5/-	159.15/-	24.2/6	31.7/6	
28 Aug. 1922..	nom. 62.—	158.7/6	23.15/-	30.12/6	
21 " 1922..	nom. 63.17/6	161.5/-	24.15/-	31.10/-	
14 " 1922..	nom. 64.2/6	158.15/-	24.10/-	31.2/6	
5 Sept. 1921..	nom. 69.—	159.7/6	23.5/-	24.12/6	
20 Juli 1914..	51/4	61.—	145.15/-	19.—	21.10/-

VERKEERSWEZEN. SCHEEPVAART. GRAAN.

Data	Petrograd Londen R'dam	Odessa Rotterdam	Atl. Kust Ver. Staten		San Lorenzo	
			Rotterdam	Bristol Kanaal	Rotterdam	Engeland
28 A.—2 Sept. 1922	—	—	$11\frac{1}{4}$	2/9	22/-	22/-
21—26 Aug. 1922	—	—	$11\frac{1}{4}$	2/9	20/10 $\frac{1}{2}$	20/10 $\frac{1}{2}$
29 A.—3 Sept. 1921	—	—	$4\frac{7}{8}$	$4\frac{7}{8}$	30/-	30/-
30 A.—4 Sept. 1920	—	—	11/-	11/-	95/-	95/-
Juli 1914	11 d.	7/3	$1\frac{1}{11}\frac{1}{4}$	$1\frac{1}{11}\frac{1}{4}$	12/-	12/-

KOLEN.

Data	Cardiff				Oostk. Engeland	
	Bordeaux	Genua	Port Said	La Plata Rivier	Rotterdam	Gothenburg
28 A.—2 Sept. '22	6/5	11/5	$13\frac{10}{16}$	15/6	5/6	7/0
21—26 Aug. '22	6/9	11/6	13/2	15/3	5/9	7/6
29 A.—3 Sept. '21	7/6	14/3	13/6	14/-	6/9	9/6
30 A.—4 Sept. '20	—	—	28/6	—	—	—
Juli 1914	fr. 7,—	7/-	7/3	14/6	3/2	4/-

DIVERSEN.

Data	Bombay West Europa (d.w.)	Birma West Europa (rijst)	Vladtoostock West Europa	Chili West Europa (salpeter)
28 Aug.—2 Sept. 1922..	19/10	26/-	30/-	31/3
21—26 Augustus 1922..	19/10	26/-	30/-	32/7 $\frac{1}{2}$
29 Aug.—3 Sept. 1921..	30/-	—	60/-	—
30 Aug.—4 Sept. 1920..	67/6	120/-	—	95/-
Juli 1914..	14/6	16/3	25/-	22/3

¹⁾ Amer. cents p. 100 lbs.

INKLARINGEN.

DELFIJZIL.

Landen van herkomst	Aug. 1922		Aug. 1921	
	Aantal schepen	N. R. T.	Aantal schepen	N. R. T.
Binnenl. havens.	2	3.056	4	1.736
Groot-Brittannië	3	2.371	2	269
Duitschland...	6	943	8	403
Zweden.....	19	3.936	9	1.080
Denemarken...	—	—	1	903
Rusland-Oostz.h.	4	3.255	2	1.275
Finland.....	4	1.681	5	1.462
België.....	1	3.997	—	—
Totaal.....	39	19.239	31	7.128
Nationaliteit.				
Nederlandsche..	11	2.892	9	2.085
Britsche.....	5	7.159	1	202
Duitsche.....	19	6.060	15	3.106
Zweedsche.....	1	131	5	832
Deensche.....	3	2.997	1	903
Totaal.....	39	19.239	31	7.128

(A. van Dijk.)